

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Tələbələrədən
tutulan pullar:
hər ay 100 min
manat
hara gedir?
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 17 iyul 2025-ci il Cümə axşamı № 122 (8732) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Naxçıvan yolunda Rusiya
FTX-si, yoxsa ABŞ şirkəti?

Tanınmış
naxçıvanlılardan
maraqlı rəylər

yazısı səh.9-də

Prezidentdən PKK mesajı:
Azərbaycan üçün yeni
fürsət pəncərəsi

yazısı səh.6-də

Türkmənistan Xalq Məsləhəti
sədri Azərbaycanda -
qardaşlıq və əməkdaşlıq yolu

yazısı səh.3-də

Revanşist eks-nazirin ABŞ
fiaskosu - ermənilərin
Qarabağa dönüşü...

yazısı səh.8-də

Trampı Bakıya qarşı qoymaq
cəhdi - hiyləgər gedış

yazısı səh.7-də

Miqrantlarla bağlı daha bir
qadağa: Rusiyadan Azərbaycana
pul köçürmələri...

yazısı səh.10-də

Separatçıların İrəvandakı
"nümayəndəliyi" qapadılır

yazısı səh.7-də

Gömrük polkovniki: "Alim
Qasımovla dərslər demişəm"

yazısı səh.12-də

Köç geri dönəndə... -
köhnə yurda qayıdanların iş dərdi

yazısı səh.14-də

Bakıda motosiklet təhlükəsi böyüyür -
6 ayda 4 ölü, 16 yaralı

yazısı səh.13-də

ƏBU-DABİ ANLAŞMASININ MÜHÜM DETALLARI - PAŞINYAN "KART" LARI AÇIR

Erməni baş nazir sülh sənədinin paraflanacağını dedi, Zəngəzur dəhlizinin xarici şirkətə veriləcəyini istisna etmədi; Rusiya ofsaytda?

yazısı səh.3-də

Rusiyada yeni anti-Azərbaycan dalğası - Bakıdan reaksiya

Soydaşlarımıza qarşı repressiv hərəkətlər niyə bitmir? Hüquqşünas: "Bu, beynəlxalq hüququn açıq şəkildə pozulmasıdır..."

yazısı səh.4-də

Əli Hüseynli:
"Proporsional
seçki sisteminin
bərpasına
ehtiyac yoxdur"

yazısı səh.5-də

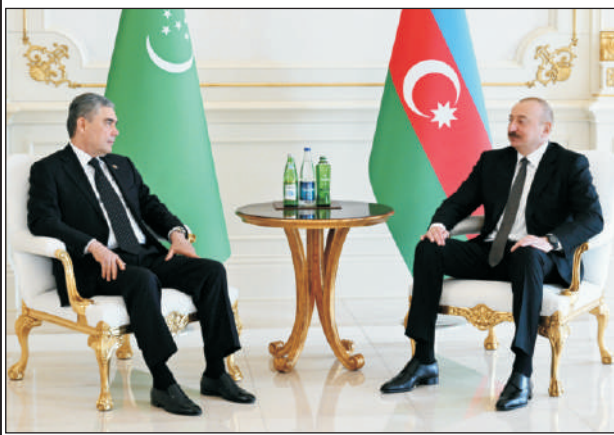
Hərbi ekspert:
"Məktəblərdə
silahdan
istifadənin
öyrədilməsi
faydalı olardı"

yazısı səh.11-də

Məhərrəmlikdə
toy etmək
haram deyil? -
Deputatın
sözlərinə təpki

yazısı səh.15-də

İlham Əliyev Qurbanqulu Berdiməhəmmədovla görüşüb

İyulun 16-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Türkmənistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədovla təkbətək görüşü olub. Musavat.com xəbər verir ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Türkmənistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədovu qarşılayıb.

Dövlət başçısı və Türkmənistan Xalq Məsləhətinin sədri birgə foto çəkdiriblər. Görüşdə çıxış edən Prezident İlham Əliyev deyib ki, bu səfər Türkmənistan-Azərbaycan qardaşlıq əlaqələrinin inkişafına öz töhfəsini verəcək: "Xalqlarımızı dərin qardaşlıq ənənələri birləşdirir və müstəqillik dövründə bu əlaqələr daha da gücləndi. Biz bir çox sahələrdə uğurla əməkdaşlıq edirik və iki ölkə müstəqil siyasət apararaq gələcəyə inamla baxır. Bizim aramızdakı tarixi əlaqələr bugünkü əlaqələr üçün əsas zəmindir və əminəm ki, Sizin səfəriniz bizim münasibətlərimizə yeni təkan verəcək. Siyasi, iqtisadi, humanitar və digər sahələrdə, o cümlədən nəqliyyat, energetika sahələrində bir çox nailiyyətlərimiz var və əlbəttə ki, gələcək əməkdaşlıqla bağlı bu gün fikir mübadiləsi aparacağıq".

Türkmənistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədov bildirib ki, Azərbaycan Respublikasına bu səfərinin əsas məqsədi ikitərəfli münasibətləri daha da dərinləşdirmək və inkişaf etdirmək, əldə olunan nailiyyətləri möhkəmləndirmək, yeni layihələrin və istiqamətlərin həyata keçirilməsinə əlavə stimül verməkdir.

Zaqatalada çürümüş kişi meyiti tapıldı

Zaqatalada çürümüş kişi meyiti tapılıb. Zaqatala rayonu Aşağı Tala kənd sakini Cavid Murtuz oğlu Qazilovun yaşadığı evdə üzərində zorakılıq əlamətləri olmayan çürümüş meyiti aşkar edilib. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Bakıda iki uşaq anası öldürüldü

Bakıda qadın qətlə yetirilib. Oxu.Az-ın məlumatına görə, hadisə paytaxtın Yasamal rayonu, M.Xiyabani küçəsi, 2a ünvanında baş verib. Həmin ünvanda yaşayan qadın odlu silahdan açılan atəş nəticəsində öldürülüb. Hadisədə qadının həyat yoldaşının şübhəli bilinməsi deyilir. Faktla bağlı araşdırma aparılır. Qeyd edək ki, cütliyin birgə nikahdan iki övladı var.

Bulvarda söyüş söyən reper saxlanıldı

Epi adı ilə tanınan reper Əkbər Novruzlunu polis saxlayıb.

"Qafqazinfo"-nun əldə etdiyi məlumata görə, onun saxlanılmasına bir neçə gün əvvəl Bakıda keçirilən kütləvi tədbirlərin birində səsləndirdiyi repdə söyüş və əxlaqsız ifadələrin yer almasının səbəb olduğu bildirilir.

Bakı bulvarındakı tədbir zamanı açıq məkanda ifa edilən həmin rep sosial şəbəkələrdə yayılıb, vətəndaşlar tərəfindən birmənalı qarşılanmayıb. Hazırda reperlə bağlı araşdırma aparılır.

Bu il yanan məşinlərin sayı açıqlandı

"2023-cü ildə 400, 2024-cü ildə 339 nəqliyyat vasitəsində yanğın baş verib. Bu il iyulun 15-dək isə 240 belə hal qeydə alınıb". Bunu Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) Dövlət Yanğından Mühafizə Xidmətinin İctimaiyyətlə əlaqələr sektorunun rəisi Əlibala Əlizadə deyib.

O bildirib ki, 2023-cü ildə yol-nəqliyyat hadisələri zamanı baş verən yanğınlarda 10 nəfər həyatını itirib.

"2024-cü ildə isə bu göstərici 1-ə enib. Müvafiq rəqəmlər hər il azalır. Bunun əsas səbəbi maarifləndirmə ilə bağlıdır".

Sabirabadda arvad ərini bıçaqladı

Sabirabad rayonunda bıçaqlanma hadisəsi baş verib. Modern.az-ın məlumatına görə, hadisə şəhərin Qaçaq Nəbi küçəsi, 134 ünvanında qeydə alınıb. Belə ki, həmin ünvanda yaşayan 1988-ci il təvəllüdlü Musayev Mirzə Mehman oğlu sol qolunun bazu hissəsinin kəsilməsi-deşilməsi yaraları ilə Sabirabad Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına çatdırılıb. Yaralının dediyinə görə, o, həyat yoldaşı tərəfindən bıçaqlanıb. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Magistraturaya qəbulda bu dəyişiklik gözlənilir

Magistraturaya qəbul imtahanlarında hər hansı dəyişiklik nəzərdə tutulmayıb.

Modern.az xəbər verir ki, bunu Dövlət İmtahan Mərkəzinin şöbə müdiri Natiq Əliyev 2024-cü il üçün ali təhsil müəssisələrinin magistratura səviyyəsinə tələbə qəbulu imtahanlarının nəticələrinin el-

mi-statistik təhlili ilə bağlı müzakirələrdə çıxışı zamanı deyib.

Onun sözlərinə görə, imtahanların məzmununda hər hansı dəyişiklik olanda, DİM adətən iki il əvvəldən məlumat verir: "Ola bilsin ki, gələcəkdə magistraturaya qəbul imtahanında es-

seyə minimal bal tələbi qoyulsun".

N.Əliyev həmçinin magistraturada təhsil alan şəxslərin əmək bazarında olacağını diqqətə çatdıraraq qeyd edib ki, yaxşı olar ki, universitetlərdə bu təhsil pilləsi üçün dərslər axşam saatlarında keçirilsin.

Polad Həşimovun oğlu bu universitetə qəbul oldu

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı, general-mayor Polad Həşimovun oğlu Davud Həşimov ali təhsil almaq üçün ABS-ı seçib.

Davud Həşimov 4 müxtəlif ölkənin 7 nüfuzlu universitetindən qəbul alıb. Milli Qəhrəmanın oğlu təhsilini ABS-ın prestijli ali təhsil müəssisələrindən biri olan Purdue Universitetində davam etdirmək qərarına gəlib. Qeyd edək ki, Purdue Universiteti dünyada mühəndislik və texnologiya sahəsində aparıcı ali təhsil müəssisələrindən biri hesab olunur.

Boksçumuz erməniyə qalib gələrək çempion oldu

Azərbaycan boksçusu Əminə Tağı Avropa çempionu tituluna yiyələnib. Apasport.az xəbər verir ki, 50 kq çəkidə mübarizə aparan idmançı bu uğura Serbiyanın Novi Pazar şəhərində yeni-yetmələr arasında keçirilən qitə birinciliyində imza atıb.

O, finalda ermənistanlı Amest Afrikanı məğlub edib. Boksçumuz rəqibinə 4:1 (29:28, 29:28, 29:28, 27:30, 30:27) hesabı ilə qalib gələrək fəxri kürsünün ən yüksək pilləsinə qalxıb və şəərəfinə Novi Pazarda Azərbaycanın himni səsləndirilib.

Digər qız boksçularımızdan Cəmilə Muradlı (52 kq), Fidan Bəkerova (63 kq), Səma Abbasova (66 kq) gümüş, Aylin Nəzərova (46 kq), Gülnar Hüseynova (48 kq) və Zəhra Məmmədova (54 kq) bürünc medal qazanıblar.

Beləliklə, qızlardan ibarət millimiz Avropa birinciliyini 1 qızıl, 3 gümüş və 3 bürünc medalla başa vurub.

Yarışın altıncı günündə Səfər Məmmədov (+80 kq) isə adını finala yazdırıb. O, yarımfinalda belaruslu Kirill Jukovskiye tam üstünlüklə qalib gəlib. Məmmədovda hələdici görüşdə rusiyalı Boqdan Smolkinlə döyüşəcək.

Qeyd edək ki, oğlan boksçularımızdan daha öncə Qardaş Rəhimov (46 kq), Məhəmməd Rəsulov (50 kq), Raul Heydərlı (54 kq), Şahin Aslanlı (60 kq) və Haqverdi Həsənov (63 kq) bürünc medala sahib olublar.

Polis 11,8 kq narkotik vasitə aşkarladı

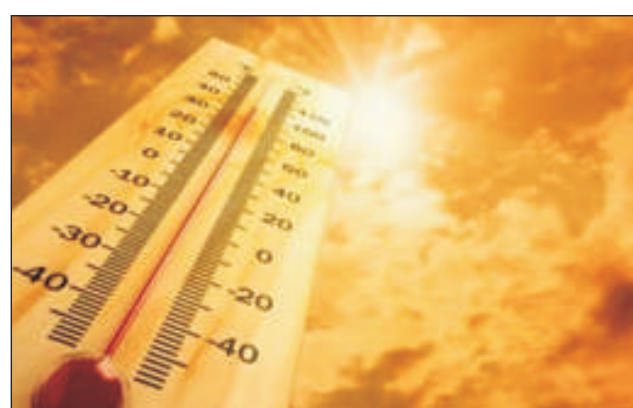
Polis əməkdaşlarının keçirdikləri əməliyyat tədbirləri ilə iyulun 15-də ümumi çəkisi 11,8 kiloqramdan artıq narkotik vasitə götürülüb, yabani halda bitmiş 2,2 ton çəkidə 1527 ədəd çətənə kolu isə aşkar olunaraq məhv edilib. Daxili İşlər Nazirliyi məlumat yayıb. Bildirilib ki, bu istiqamətdə qətiyyətli mübarizə tədbirləri davam etdirilir.

"Karvan"da yeni baş məşqçi

Misli Premyer Liqasında mübarizə aparacaq Yevlağın "Karvan" klubunun yeni baş məşqçisinin adına aydınlıq gətirilib.

Modern.az xəbər verir ki, bu barədə klubun mətbuat xidməti məlumat yayıb. Komandanı Azər Həşimov çalışdıracaq. Artıq onun köməkçiləri də müəyyənləşib. Məşqçilər heyətinə Zaur Hacıyev (köməkçi məşqçi) və Hüseyn Məhəmmədov (qapıçı məşqçisi) daxildir. Qeyd edək ki, A.Həşimov futbolçu karyerasında da "Karvan"-ın formasını geyinib. Onun baş məşqçilik etdiyi son klub isə "Qaradağ Lökbatan" olub. İndiyədək "Karvan"-ın baş məşqçisi Kənan Kərimov idi.

Anomal istilər davam edəcək

Bakıda və Abşeron yarımadasında iyulun 17-də hava şəraitinin yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən verilən məlumata görə, şimal-qərb küləyi günün ikinci yarısında arıqlanacaq. Havanın temperaturu gecə 21-26° isti, gündüz 33-37° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi normadan aşağı 753 mm civə sütunu, nisbi rütubət isə gecə 60-70%, gündüz 35-40% olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında havanın əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Lakin gündüz bəzi dağlıq və dağətəyi rayonlarda qısamüddətli leysan xarakterli yağış yağacağı, şimşək çaxacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Arıqlanacaq. Şərq küləyi bəzi yerlərdə arıqlanacaq.

Havanın temperaturu gecə 22-27° isti, gündüz 36-40° isti, dağlarda gecə 15-20° isti, gündüz 28-32° isti olacaq.

Bakının bu rayonunda söküntü başlanır

Bakı şəhərinin Xətai rayonu ərazisində yerləşən istismar müddəti bitmiş qəzalı binaların söküntüsünə başlanılır.

"Unikal" xəbər verir ki, söküntü işləri Oksigen küçəsi, ev 1 ünvanında və Marat Əmirxanov küçəsi, ev 14 ünvanında yerləşən istismar müddəti bitmiş qəzalı binalarda aparılacaq.

Belə ki, Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin tabeliyindəki Ərazi Tikinti-Planlaşdırma Mərkəzi söküntü işlərinin təşkilinin layihə-smeta sənədlərinin hazırlanması işlərini Fövqəladə Hallar Nazirliyi Tikintidə Təhlükəsizliyə Nəzarət Dövlət Agentliyinin "Azərdövlətlayihə" Dövlət Baş Layihə İnstitutuna həvalə edib və müqavilə bağlayıb. Müqaviləyə əsasən, "Azərdövlətlayihə"-yə 10 822 manat ödənilib. Söküntü işlərinin bu il sentyabrın 15-dək yekunlaşdırılması nəzərdə tutulur.

“Ermənistan regionda nəqliyyat infrastrukturunun açılmasında maraqlıdır”. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu barədə baş nazir Nikol Paşinyan iyulun 16-da mətbuat konfransında bildirib. Onun sözlərinə görə, Ermənistan regionda nəqliyyat infrastrukturunun açılmasında, o cümlədən Ermənistan dan Ermənistana Azərbaycan ərazisindən, Azərbaycandan Azərbaycan Ermənistan ərazisindən keçən marşrutların, ikitərəfli ticarətin, Ermənistandan Azərbaycan vasitəsilə üçüncü ölkələrə və Azərbaycandan Ermənistan vasitəsilə beynəlxalq rabitənin və tranzit mübadiləsinin açılmasında maraqlıdır.

“Biz ardıcıl olaraq maraq və hazırlıq nümayiş etdiririk. Bütün danışıqlarımızda aydın şəkildə vurğulanır ki, biz bütün prosesləri yalnız Ermənistan Respublikasının ərazi bütövlüyü, suverenliyi və yurisdiksiyası çərçivəsində görmüşük, görürük və görəcəyik”, - Paşinyan vurğulayıb.

Nikol Paşinyan dünənki mətbuat konfransında ABŞ-ın Zəngəzur dəhlizini icarəyə götürməsi məsələsinə də münasibət bildirib. Paşinyan deyib ki, ölkəsində bir çox autorsinq (kənar mənbədən istifadə etmək) halları var, onlardan bəziləri qanunvericidir, bəziləri isə yox...

“Məsələn, Zvartnots hava limanının autorsinqdə idarə edilməsi. Düşünürəm ki, burada Ermənistanın suverenliyi hansısa şəkildə pozulub. Və ya su təchizatı, Cənubi Qafqaz dəmir yolu və s. Bütün bu müəssisələr Ermənistan Respublikasının mülkiyyəti olaraq qalmaqda davam edir. Yolların açılması kontekstində nə müzakirə edilə bilər? Biz, məsələn, investisiyaları cəlb edəcək hansısa şirkətin yaradılmasından danışa bilərik, çünki “Sülhün kəsişməsi”ndə böyük investisiya potensialı var, lakin biz bu investisiyaları birləşdirə bilməliyik. Biz avtomobil və dəmir yolları haqqında çox danışırıq, amma qeyd etmək istəyirəm ki, bu kontekstdə biz həm də boru kəmərlərindən, elektrik xətlərindən, kablərdən danışırıq və bu, yaradılmalı və idarə edilməli olan bir təsərrüfatdır. Söhbət bundan gedi və bizim fikrimizcə, bu, Ermənistanın mülkiyyəti ola bilər. İcarə, o cümlədən torpaq sahəsi çox müzakirə olunur və demək istəyirəm ki, bizim qanunlarımıza görə, bu, tikinti hüququ adlanır və tikinti məntiqində müqavilənin müddəti bitdikdən sonra investisiyalar Ermənistan Respublikasının mülkiyyətinə

Əbu-Dabi anlaşmasının ilginclik detalları - Paşinyan “kart”ları ağır

Erməni baş nazir sülh sənədinin paraflanacağını dedi, Zəngəzur dəhlizinin xarici şirkətə veriləcəyini istisna etmədi; Rusiya ofsaytda?

də qalmağa davam edir”, - Paşinyan qeyd edib.

Paşinyan həmçinin kilisə barədə danışdı. Baş nazir “Ermənistan Respublikasını Serj Sarkisyanın azad etdikləri kimi, kilisəni də azad edəcəklərini” bəyan edib.

Bundan əlavə, hökumət başçısı deyib ki, Ermənistan, Rusiya və Azərbaycan baş nazirlərinin müavinlərinin Üçtərəfli işçi qrupu uzun müddətdir fəaliyyət göstərmir. O, buna səbəb kimi məlum olan halları, o cümlədən mətndəki müəyyən uyğunsuzluqları, praktiki problemləri və müəyyən inamsızlığı əsas gətirib. “Bu, reallıqdır”, - Paşinyan əlavə edib.

Onun sözlərinə görə, İrəvan və Bakı sülh sazişinin imzalanmasından əvvəl onu paraflaya bilər. “Bəli, belə bir fikir də var. Bu məsələ müzakirə masasında var”, - Ermənistan lideri mətbuat konfransında qeyd edib. Onu da deyib ki, Ermənistan Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv olmaq üçün müraciət edib. Paşinyan Ruben Vardanyanla bağlı məktubun ABŞ Prezidenti Donald Trampa göndərilməsini rədd etməsinə dair mətbuatda yayılan məlumatlara münasibət bildirməyib.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Türkiyə ilə münasibətlərin normallaşdırılmasına qarşı çıxanlara sərt cavab verib. O, bu tənqidlərə münasibət bildirərək alternativin nə olduğunu

nu soruşub. “Əgər Ermənistan Türkiyə ilə barışıq getməsə, bəs alternativ nədir?” - deyərək Paşinyan mətbuat konfransında bildirib.

Baş nazir əlavə edib ki, münasibətlərin normallaşmasına qarşı çıxan vətəndaşlar nəyə ümid edirlər? Onların gözləntilərinin nə olduğunu anlamadığını deyərək Paşinyan sərt ritorika ilə sual edib: “Onlar demək istəyirlər ki, Türkiyə kimi bir ölkə ilə biz müharibə yolunu tutmalıyıq? Ümumiyyətlə, anlayırıqmı nə danışırıq?”

Yeri gəlmişkən, Ermənistanın hakim partiyası “Vətəndaş Müqaviləsi” 12 iyul tarixində Gorusda keçirilən siyasi toplantıda Zəngəzur dəhlizinin verilməsi məsələsinə qapalı şəkildə müzakirə edib. Müsavat.com xəbər verir ki, bu barədə məlumatı erməni mətbuatı - “Joxovurd” qəzeti partiyadakı mənbələrə istinadən yayıb. Bildirilir ki, toplantı mətbuatsız, tam qapalı rejimdə baş tutub və əsas mövzu Azərbaycanın əsas hissəsini Naxçıvanla birləşdirəcək yolun Sünük ərazisindən keçirilməsi olub.

Mənbələrin sözlərinə görə, görüş zamanı baş nazir Nikol Paşinyanın əhvalı gərgin olub. Partiya üzvlərində belə təəssürat yaranıb ki, Paşinyan Türkiyə, BƏƏ və Belçikaya son səfərlərindən gözlədiyi nəticələri və zamanətləri ala bilməyib.

Paşinyanın açıqlamalarını şərh edən deputat

Aydın Mirzəzadə “Yeni Müsavat”a qeyd etdi ki, əsas məsələ Azərbaycan vətəndaşlarının və yüklərin Naxçıvana təhlükəsiz şəkildə çatdırılmasıdır. Onun sözlərinə görə, bu zaman ərazimizin bir hissəsinin eksklav olması nəzərə alınmalıdır: “Bu istiqamətdə beynəlxalq təcrübə nə deyirsə, Ermənistan onu üzünə götürməlidir. Ancaq yola nəzarətin kimə verilməsi rəsmi İrəvanın öz məsələsidir. Bizim üçün mühüm olan yüklərin maneəsiz daşınmasıdır”.

Deputat vurğuladı ki, Ermənistan uzun müddət dəhlizin açılması müzakirəsini yaxın buraxmırdı: “İrəvan buna həmişə maneçilik törədib, texniki və nəzəri tərəflərini müzakirə etməyib. Son dövrlərdə isə Ermənistan dərk edir ki, dəhlizin açılması ilk növbədə özünə lazımdır.

Həmçinin onun üçün Türkiyə və Azərbaycana, bütövlükdə dünyaya çıxışdır. Azərbaycan tərəfdən texniki layihələr hazır, Ermənistanın da addım atmasını gözləyirik. Ümid edirik ki, İrəvan məntiqə çıxış edəcək. Bu dəhlizin yaradacağı iqtisadi imkanlar var və Ermənistan daha çox lazımdır. Ermənistan isə bu illər ərzində özünü təcrid vəziyyətinə salıb və Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə böyük fürsət pəncərəsi açılacaq”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Türkmənistanın Xalq Məsləhəti sədri Azərbaycanda: qardaşlıq və əməkdaşlıq yolu

Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun Bakı səfəri iki ölkə arasında strateji əlaqələrin daha da möhkəmlənməsinə töhfə verəcək

Türkmənistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədov iyulun 16-da Azərbaycana səfər edib. Türkmənistan Xalq Məsləhətinin sədri Azərbaycanın Baş nazirinin birinci müavini Yaqub Eyyubov, xarici işlər nazirinin müavini Samir Şərifov və digər rəsmi şəxslər qarşılayıblar.

Daha sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türkmənistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədovla təkbətək görüşü olub.

Prezident İlham Əliyev bu səfərin Türkmənistan-Azərbaycan qardaşlıq əlaqələrinin inkişafına öz töhfəsini verəcəyinə əminlik ifadə edib: “Xalqlarımızı dərin qardaşlıq ənənələri birləşdirir və müstəqillik dövründə bu əlaqələr daha da gücləndi. Biz bir çox sahələrdə uğurlu əməkdaşlıq edirik və iki ölkə müstəqil siyasət apararaq gələcəyə inamla baxırıq. Bizim aramızdakı tarixi əlaqələr bugünkü əlaqələr üçün əsas zəmindir və əminəm ki, Sizin səfəriniz bizim münasibətlərimizə yeni təkan verəcək. Siyasi, iqtisadi, humanitar və digər sahələrdə, o cümlədən nəqliyyat, energetika sahələrində bir çox nailiyyətlərimiz var və əlbəttə ki, gələcək əməkdaşlıqla bağlı bu gün fikir mübadiləsi aparacağıq.

Əziz qardaşım, bir daha xoş gəlmisiniz Azərbaycana”.

Türkmənistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədov öz növbəsində Azərbaycana səfərə dəvət edildiyinə, göstərilən qonaqpərvərliyə və səmimi münasibətə görə dövlət başçısına təşəkkür edib.

Q.Berdiməhəmmədov vurğulayıb ki, iki ölkə arasında iqtisadi-ticarəti tərəfdaşlıq uğurlu inkişaf edir, onun keyfiyyət və kəmiyyət göstəriciləri artır: “Ümumilikdə Türkmənistan-Azərbaycan dövlətlərarası əlaqələrin bugünkü səviyyəsini xarakterizə edərkən onları üç sözlə ifadə edərdim: qardaşlıq, mehriban qonşuluq və əməkdaşlıq. Biz möhkəm tarixi bünövrəyə, iki xalqın ortaqlığına və qohumluğuna, bir-birinə qarşılıqlı ehtiyacının olması anlayışına, xalqlarımızın və dövlətlərimizin rifahı, onların əmin-amanlığı və tərəqqisi naminə məcmu siyasi, iqtisadi, resurs potensialından istifadə etməyə hazır olmağa əsaslanırıq”.

Daha sonra Q.Berdiməhəmmədov Fəxri xiyabana yollanıb, Ümummilli lider Heydər Əliyevin xatirəsini ehtiramla yad edib, məzarı önünə əklil qoyub. O, görkəmli oftalmoloq-alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın da xatirəsini anıb, məzarı üzərinə tər çiçəklər düzüb.

Daha sonra Türkmənistan Xalq Məsləhətinin sədri Bakıdakı Zəfər parkını ziyarət edib, parkdakı Zəfər abidəsinin önünə əklil qoyub.

Sonra qonağa Azərbaycan xalqının Vətən müharibəsində göstərdiyi misilsiz qəhrəmanlığın və qazandığı möhtəşəm tarixi Zəfərin yaddaşlarda yaşadılması, şəhidlərimizin əziz xatirəsinin əbədiləşdirilməsi məqsədilə yaradılmış Zəfər parkı barədə ətraflı məlumat verilib.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycan Yazıçılar Birliyi “Yeni Müsavat” və Zamin Hacıya sərt xəbərdarlıq etdi

Musavat.com xəbər verir ki, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi (AYB) “Yeni Müsavat” qəzetində dərc olunan son yazı ilə bağlı açıqlama yayıb. AYB-nin mətbuat xidmətinin yaydığı bəyanatda bildirilir ki, qəzetin 10 iyul 2025-ci il tarixli, N117(8727) nömrəli buraxılışında Yazıçılar Birliyinə və onun çoxsaylı üzvlərinə qarşı təhqir dolu ifadələr işlədilib.

Qeyd olunur ki, köşə yazarı Zamin Hacı tərəfindən qələmə alınan məqalədə AYB-nin guya gənc şair Həsən Kürün ölüm xəbərinə biganəlik göstərdiyi iddia olunub. Yazıçılar Birliyi bu ittihamı qəti şəkildə rədd edərək bildirib ki, Həsən Kürün vəfat xəbəri yayılan kimi ilk paylaşanlardan və rəhmət diləyənlərdən biri məhz AYB olub.

“Bu, Zamin Hacinın və “Yeni Müsavat” qəzetinin AYB ilə bağlı ilk belə təxribatı deyil. Təəssüf ki, hər gün köşə yazısı yazmağa məcbur qalan müəllif mövzu tapmayanda Yazıçılar Birliyinə sataşmaqla gündəmə gəlməyə çalışır”, - deyə bəyanatda vurğulanır.

AYB həmçinin bildirib ki, “Yaşılbaş şair” adlı məqalədə “demensiyalı qocalar”, “herontofil yaltaqlar təşkilatı” kimi jurnalist etikası və nüfuzlu bir qəzet üçün yolverilməz ifadələr işlədilib. Birlik əlavə edib ki, bu təhqiramiz ifadələrə görə məhkəməyə müraciət edə bilərdi, lakin Milli Mətbuatın 150 illiyi ərəfəsində hər zaman olduğu kimi humanist mövqə sərgiləməyi üstün tutub.

“Azərbaycan Yazıçılar Birliyi olaraq yazı müəllifinə sonuncu xəbərdarlığımızı edirik. Növbəti dəfə belə səviyyəsiz, təhqir dolu yazılara dözməyəcək və məhkəməyə müraciət edəcəyik”, - deyə bəyanatda qeyd olunub.

■ Musavat.com

Rusiyada Şıxlinskilərin işi: hüquqi proses, yoxsa siyasi oyun?

Rusiyanın Yekaterinburq şəhərində yaşayan tanınmış diaspor nümayəndəsi Şahin Şıxlinski barəsində Rusiya Cinayət Məcəlləsinin 318.1-ci maddəsi ilə cinayət işi başlanıb. İstintaqın versiyasına görə, iyulun 1-də “Mercedes-Benz S 500” markalı avtomobildə hərəkətdə olan Şahin Şıxlinski oğlu polisə “saxla” əmrinə tabe olmayaraq, avtomobilə ərazidən uzaqlaşmağa çalışıb.

Bu zaman maşının hərəkəti nəticəsində açıq qapının yanında dayanan polis əməkdaşı dirsek və baş nahiyəsindən yüngül xəsarət alıb. Cinayət işi Rusiya İstintaq Komitəsinin rəhbərliyinin, şəxsən ədliyyə general-polkovniki Kaburneyevin imzası ilə rəsmiləşdirilib. Lakin hüquqşünaslar və hüquq-müdafiəçilər bu prosesi təkcə “polisə müqavimət” hadisəsi kimi deyil, Azərbaycan diasporuna qarşı sistemli təzyiq mexanizminin bir hissəsi kimi dəyərləndirirlər.

Cinayət işinin başlanması, istintaqın geniş ictimaiyyətə sızdırılması, diaspor

nümayəndələrinin qısa müddətdə “cinayətkar” kimi təqdim olunması və Rusiya mediasında yayılan aqressiv ritorika onu göstərir ki, bu məsələ sırf hüquqi yox, həm də siyasi mahiyyət daşıyır.

Qeyd edək ki, saxlanılan Şahin Şıxlinski həmin dövrdə xüsusi təyinatlı polis qüvvələri tərəfindən qətlə yetirilmiş Ziyəddin və Hüseyin Səfərov qardaşlarının qohumu Akif Səfərovun müavini olub. Məhz bu səbəbdən istintaqın qisas elementləri və sifarişli təzyiqlər əsasında qurulduğu ehtimal edilir.

Rusiya Cinayət Məcəlləsinin 318.1-ci maddəsi hakimiyyət nümayəndəsinə zor tətbiq etmə adlanır. Bu maddə praktikada çox zaman aşağı riskli, yüngül cinayətlər sırasına daxil edilir və məhkəmələr tərəfindən 200 min rubl cərimə; şərti cəza və ya cəmiyyətə yararlı işlərlə əvəzlənmiş qərarlarla nəticələnir. Bu ittihamla ən yaxşı halda, məhkəmə sadəcə cərimə ilə kifayətlənə bilər. Ən pis halda, bu məsələ Azərbaycan-Rusiya münasibətlərində növbəti böhran ocağına çevrilə bilər. Buna görə də Şıxlinskiyə qarşı istintaq

qın bu qədər genişləndirilməsi və siyasi çalara salınması hüquqi deyil, demonstrativ məqsədlərlə edilən güc tətbiqi kimi görünür.

“Bakı” Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov “Yeni Müsavat”a deyib ki, azərbaycanlılara qarşı etnik zəmində ayrı-seçkilik, zorakılıq və əsassız həbslər müşahidə olunur: “Azərbaycan vətəndaşlarına qarşı zor tətbiq edilməsi, xüsusilə də dindirmə və reydlər zamanı işğencələrə, alçaldıcı rəftara yol verilməsi beynəlxalq hüququn açıq şəkildə pozulmasıdır. Bu təkcə insan hüquqlarına yox, dövlətlərarası münasibətlərə qarşı yönəlmiş hərəkətdir”.

Mütvəli Şıxlinskiyə saxlanması və barəsində cinayət işinin başlanması 25 il əvvəl baş vermiş başqa bir cinayət işi ilə əlaqələndirilir, lakin ortada heç bir rəsmi sübut yoxdur: “Bəri başdan aydındır ki, bu cür təzyiqlər effekt verməyəcək. Mütvəli Şıxlinskiyə ittiham edildiyi maddənin sanksiyasında şəxsin cərimələnərək azad edilməsi də nəzərdə tutulub. Belə bir halda onun həbsi istintaqın qərəzli aparılmasından xəbər verir. Görünən odur ki, məsələ hüquqi kontekstdən çıxıb”.

■ Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,
Musavat.com

Moskvadan qızıışdırıcı mövqe - qonşumuza yeni hədə: “Zelenski yolu getməklə...”

“Ermənilər üçün kilsə, mədəniyyət və xristianlıq həyatın əsas sütunlarındandır. Cəmiyyəti məhv etmək, onu səssiz sürüyə çevirmək üçün əsas özəyi - inancın yıxılmaqla lazımdır”.

“Unikal” xəbər verir ki, bunu mediaya müsahibəsində Rusiya Dövlət Dumasının deputatı Viktor Vodolatski deyib.

O, Volodimir Zelenskinin Ukraynada pravoslavlığı məhv etdiyini bildirərək, Paşinyanın da həmin yolu tutduğunu bildirib. “Ermənilər öz imanlarını müdafiə edəçəklər, mən düşünürəm ki, Paşinyan kuratorlarının ona təklif etdiyi vəzifəni yerinə yetirə bilsin”, - deputat deyib.

N.Paşinyanın devrilməsi üçün bəhanələrdən biri də xristianlıq, kilsə ola bilərmi?

Politoloq Qabil Hüseynli “Yeni Müsavat”a deyib ki, Ermənistanın geosiyasi kursunda yaşanan dəyişikliklər təkcə Qərb və Rusiya arasında tərəddüddə qalmış bir ölkənin daxili dilemması deyil, eyni zamanda regiondakı strateji balan-

sın yenidən qurulması cəhdidir. “Bu dəyişikliklər fonunda Duma deputatının səsləndirdiyi sərt və təxribat xarakterli fikirlər sadəcə fərdi mövqe yox, Kreml çevrələrinin Ermənistanı qarşı hazırladığı yeni ritorikanın tərkib hissəsidir”.

Politoloq deyir ki, Rusiya uzun illərdir postsovet məkanında pravoslav kilsəsi, “mədəni dəyərlər”, rus dili və “mədəni-ideoloji birliyin” qo-

runması kimi anlayışlardan yumşaq güc vasitəsi kimi istifadə edir: “Ermənistanda isə bu mexanizm erməni kilsəsi və onun ictimai təsir gücü ilə işləyir. Rus deputatın Paşinyanı “xristianlığı məhv etməklə” ittiham etməsi, əslində onu erməni kilsəsinə qarşı yönəlmiş, Qərblə əməkdaşlıq edən və öz xalqından uzaqlaşan lider kimi təqdim etmək cəhdidir. Bu, Paşinyanın devrilməsinə

hazırlıq üçün ideoloji zəminin yaradılmasıdır. Ukraynada Zelenskiyə qarşı Rusiyanın əsas ideoloji ittihamlarından biri pravoslav kilsəsinin muxtariyyətini tanıması və Moskva patriarxlığından uzaqlaşdırılması idi. Bu, Rusiya üçün yalnız dini məsələ deyildi. Çünki kilsə Rusiya üçün dövlət ideologiyasının təməl sütunudur. Paşinyana qarşı “xristianlığı məhv etmə” ittihamı da eyni model

üzərində qurulur. Burada əsas məqsəd Ermənistan daxilində cəmiyyətlə Paşinyanın arasındakı dini-mədəni gərginliyi artırmaq, Paşinyanı Qərb kuratorlarının milli dəyərləri dağıdan icraçısı kimi təqdim etmək, Ermənistanı müstəqillik istəyən, amma nəticədə məhvə sürüklənən dövlət obrazında göstərməkdir”.

Politoloqun sözlərinə görə, bu, Rusiya üçün strateji önəmli olan Ermənistanı öz orbitində saxlamaq üçün aparılan psixoloji və informasiya müharibəsinin bir hissəsidir: “Ermənistanın müstəqillik cəhdindən doğan Moskvanın panikası açıq görünür. Paşinyanın Rusiya orbitindən uzaqlaşmaq cəhdləri, KTMT-dən çıxmaq, Avropa İttifaqı ilə təhlükəsizlik sazişi, Qərb müşahidə missiyasının Ermənistanı dövlət olunması kimi addımları Moskva üçün təkcə hərbi deyil, ideoloji məğlubiyyətdir. Rusiya artıq Ermənistanı real təsir alətləri olan ordu, sərhədçilər, ener-

ji infrastrukturunu və media üzərindəki dominantlığı tədricən əldən çıxardığını görür. Belə olan halda kilsə və mədəniyyət kimi konseptlər Rusiya üçün son müdafiə xətlərindən biridir. Ona görə də rus deputatı önə veriblər.

Deputat da deyir ki, erməni xalqı öz ölkəsini Paşinyanın rəhbərliyi ilə Qərbin ideyalarına qurban verəcək, ya da müdafiə edəcək. Bu cür ritorika ilə Paşinyanın xalq isə milli müqavimət qüvvəsi kimi təqdim edilir. Məqsəd isə xalqın müəyyən qismini ayağa qaldırmaq, “xristian dəyərlərini müdafiə etmək” adı ilə daxili narazılıqları alovlandırmaqdır. Bu ritorika Azərbaycana da tanışıdır. Vodolatskinin ritorikası yalnız Ermənistanı deyil, dolayısı ilə bütün postsovet ölkələrinə, xüsusilə Qərbbə inteqrasiya etmək istəyənlərə ünvanlanır. Azərbaycan da illərlə buna bənzər “qardaşlıq”, “mədəniyyət”, “ortaq tarix” ritorikaları altında təzyiqlərə məruz qalıb. Amma zaman göstərdi ki, ideoloji şantajlarla dövlət qurmaq olmur. Ermənistanın gələcək istiqaməti onun dini identikliyinə deyil, geosiyasi müdrikliyinə asılı olacaqdır”.

■ Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,
“Yeni Müsavat”

Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli “Yeni Müsavat”ın suallarını cavablandırır. Gündəmin ən aktual mövzularını əhatə edən müsahibəmizdə komitə sədri çox mühüm məsələlərdən bəhs edib, olduqca maraqlı məqamlara toxunub.

- Əli bəy, yaz sessiyasının ardınca növbədənəkar sessiya da işini yekunlaşdırdı və tətil dövrü başladı. Sessiyaları necə dəyərləndirirsiniz? Necə deyirlər, deputatlar tətilə getməyi haqq etdilərmi?

- (Gülərək) Deputatların yay tətili haqqı var. Bu, qanunvericiliklə, deputatın statusu və nizamnamədə nəzərdə tutulub. Hesab edirəm ki, yaz sessiyası və növbədənəkar sessiyanın yekunları çox uğurlu olub. Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsi olaraq onu demək istəyirəm ki, biz növbədənəkar sessiyada bir neçə vacib layihələrin qəbul olunmasına, sürətli müzakirəsinin qəbul olunmasına nail olduq. Ədliyyə orqanlarında həyata keçirilən islahatlarla bağlı qanun layihəsini xüsusi vurğulamaq istəyirəm. Onun birinci hissəsi icra haqqında qanunla bağlı idi. Xatırlayırsınızsa, əənəvi olaraq deputatlar, parlamentdə hökumətin hesabatı zamanı məsələ qaldırırdılar ki, çoxlu sayda məhkəmə qərarları var ki, icra olunmayıb. Çünki ədalət mühakiməsinin həyata keçməsi təkcə məhkəmə qərarının çıxarılması zamanı deyil, həm də məhkəmə qərarı icra olunduğu halda baş tutur.

Amma bu sahədə problemlər çox idi və hələ də çoxdur. Çünki iş yükü, qərarlar çoxdur, bu işi icra edəcək şəxslər say baxımından azdır.

- Müzakirələrdə Sizin də bu barədə fikirlərinizi eşitmişik...

- Bəli. Elə qərarlar var ki, onların icra olunması mümkün olmur. Elə qərarlar var ki, onlar bizim münasibətlərdən irəli gəlir. Məsələn, təminatlı kreditlər, düşünürəm ki, gələcəkdə bu məsələyə mütləq qayıtmalıyıq. Yeni nə qədər ki, təminatlı kreditlər var, vətəndaş qaytara bilməyəndə məhkəmə qərarı icraya gəlib çıxır. Əgər o, qaytara bilsəydi, elə kreditini qaytarardı, məhkəmə qərarına və icraya gəlib çıxmazdı axı. Digər məsələ alimentlərlə bağlı idi. Yeni təminatlı kreditlərlə, alimentlərlə bağlı faizlər burada az qala bu qərarların 50 faizini təşkil edir. Yeni biz həmişə deyirik ki, bir milyondan yuxarıdır. Bu baxımdan hesab edirəm ki, bu qanuna etdiyimiz dəyişikliklərlə yeni sistem yaratmaq. Üstəgəl, xüsusi icra haqqında qanunun sessiyanın sonunda qəbulu bu çox müsbət bir haldır. Əminəm ki, təşkilatı işləri artıq ədliyyə orqanları həyata keçirəcək və növbəti ildən biz statistikada pozitiv müşahidə edəcəyik. Yeni hesab edirəm ki, bu il hüquq islahatları, ədliyyə orqanları, məhkəmə qərarları ilə bağlı yadda qalan il olacaq.

Bir də onu demək istəyirəm ki, “Konstitusiyası və Suverenlik ili”ndə parlamentin bütün komitələrində tədbirlər keçirildi. Keçirilən dinləmələr çox maraqlı və əhəmiyyətli idi. Həm Konsti-

“Proporsional seçki sisteminin bərpasına heç bir ehtiyac yoxdur”

Milli Məclisin komitə sədrindən “Yeni Müsavat”a ilginclik müsahibə: “Bunu açıq şəkildə deyirəm”

tusiya analiz olunurdu, keçdiyimiz yol, referendumlar, həm də bir sıra konstitusiyası islahatları ilə bağlı gələcək üçün maraqlı fikirlər səslənirdi. Yeni bu baxımdan “Konstitusiyası və Suverenlik ili”ndə parlamentə keçirilmiş bu ictimai müzakirələri, dinləmələri, komitə iclaslarını çox əhəmiyyətli hesab edirəm.

- Sessiya dövründə geniş diskussiyaya səbəb olan mövzulardan biri də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasına dəyişikliklər idi. Sizin qanun layihəsini təqdim edən zaman bir anonsunuz oldu ki, digər məsələlər referendumda müzakirəyə çıxarıla və qəbul oluna bilər. Bu, artıq ölkədə konstitusiyası islahatları ilə bağlı ümumxalq səsverməsinin keçirilə biləcəyi qənaətinə yaratdı, geniş diskussiyaya səbəb oldu. Qanunverici orqanda məlum layihənin təqdimatını həyata keçirən komitə rəhbəri olaraq Sizin dövlətin bu istiqamətdə siyasətindən məlumatınız olubmu deyil. Payızda ümumrespublika referendumu ilə konstitusiyaya dəyişikliklər olacaqmı?

- Bu məsələ ilə bağlı bir dəfə açıqlama vermişəm. Bildirmişəm ki, bu il “Konstitusiyası və Suverenlik ili”dir və bir çox tədbirlər həyata keçirilir. Həm 12 noyabr 1995-ci il konstitusiyasının 30 illiyi, həm də Qarabağ Zəfəri ilə təmin olunmuş suverenliyimizin bərpasının 5 illiyidir. Yeni bu il yubiley ildir. Ona görə də mənim payızda referendumla bağlı heç bir proqnoz yoxdur. Bundan əvvəlki müsahibədə də bunu söyləmişəm. Amma Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasına əlavələr və dəyişiklik etməklə bağlı anonsa gəlinə, düzü, heç gözləmədim ki, mətbuatda belə bir rezonans doğuracaq. Çünki mən bunu sırf qanunvericilik texnikası baxımından söyləmişdim, səbəbini bir də söyləyə bilərəm. Birincisi, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyası da bizim konstitusiyamızın ayrılmaz tərkib hissəsidir. Yeni konstitusiyası qanunları konstitusiyamızın ayrılmaz tərkib hissəsidir. Sanki vahid bir sənəddir. Var əsas mətn, var əlavə konstitusiyası qanunları. Bir neçə konstitusiyası qanunlarımız var. Əgər biz konstitusiyamızın ay-

rarılır. Ölkədə tətbiq olunan idarəçiliklə bağlı yeni sistemə keçiləcəyi də bildirilir. Son məlumata görə, əhalinin sayı 10 milyon 200 mini ötüb, bu da parlamentlərin sayının ən azı 150 nəfərədək artırılma biləcəyi ehtimalını ortaya çıxarır. Üstəlik, proporsional və majoritar sistemin paralel şəkildə tətbiq oluna biləcəyi iddiaları var. Bütün bunlara zərurət varmı və yaxud bütün bu iddialar nəyə əsaslanırmı?

- Məncə, bu, cəmiyyətdə gedən hansısa bir diskussiya-

öz bəhrəsini verir. Siyasi partiyalar haqqında biz yeni qanun qəbul etdik, çox ciddi müzakirələr oldu. Siyasi partiyaların yeni bir konfigurasiyası mövcuddur. Onlarla əməkdaşlıq barədə onu deyə bilərəm ki, zamanında Prezident Administrasiyasında xüsusi şöbə yaradıldı, Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsi. Bu, çox mühüm bir addım idi. Ondan sonra partiyalarla iş fərqli müstəvidə quruldu, “Siyasi partiyalar haqqında” Qanun qəbul edildi. Yeni demək istəyirəm ki, siyasi partiyaların inkişafını

Əli Hüseynli: “Bu il hüquq islahatları, ədliyyə orqanları, məhkəmə qərarları ilə bağlı yadda qalan il olacaq”

rılmaz tərkib hissəsi olan Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında bir dəyişiklik edirik və o dəyişiklik ana mətnə varsa da, söhbət burada “ali vəzifəli şəxs” ifadəsindən gedir, bu ifadə Naxçıvan Konstitusiyasından çıxarıldı. Bu, qanunvericilik texnikası baxımından artıq o deməkdir ki, ana mətnə də dəyişiklik olmalıdır. Ana mətnə də dəyişikliyin edilməsinin yolu referendumdur. Yeni heç bir halda hansısa bir zamanla bağlı proqnoz verməmişəm. Elə bir niyyətim də olmayıb. Ona görə də payızda və ya nə zamansa nəse olacağı ilə bağlı hansısa bir proqnoz və məlumatım yoxdur, bunu açıq şəkildə deyirəm.

- Əslində referendumun keçirilməsində qeyri-adi nəse axtarmaqdan uzaq və burada qanunauyğunluğun olduğuna da şübhə etmirik. Üstəlik, muxtar respublika ilə bağlı dəyişikliklərdən sonra tamamilə məntiqlidir.

- Hətta mən sizə deyim, qanunvericilik texnikası baxımından artıq bu, bir zərurətə çevrilib. Mümkün deyil ki, mətnin bir hissəsində bir ifadə qalsın, digər hissəsində isə qalmasın. Ola bilsin ki, mənim sadəcə onun müddəsinə vermək, onu söyləmək niyyətim olub ki, qanunvericilik nöqtəyi-nəzərindən məsələ belədir.

- Eyni zamanda bir az da uzaqgedən fikirlər cəmiyyətdə səslənməkdədir. Növbədənəkar parlament seçkilərinin keçirilə biləcəyinə qədər ehtimallara qədər uzaqgedən nəticələr çı-

lardır, mən bunu təbii görürəm. Niyə təbii görürəm? Çünki xatırlayırsınızsa, cənab Prezidentin çox məşhur müsahibəsi olmuşdu. Suverenliyimiz təmin olunduqdan sonra o söylədi ki, qarşıda yeni hədəflər olmalıdır və mediaya, ekspertlərə, ümumiyyətlə, cəmiyyətə bir müraciət oldu ki, belə fikirlərin səslənməsi vacib olur. Xatırlayırsınızsa, bir çox tanınmış ekspertlər, media nümayəndələri - yeri gəlmişkən, “Yeni Müsavat” Media Qrupunun rəhbəri Rauf Arifoğlu, həmçinin Azərbaycanın digər bir çox ictimai nümayəndələri - mediada gələcəyə baxışla, gələcək hədəflərlə bağlı fikirlər söyləməyə başladılar. Məncə, konstitusiyası islahatları ilə bağlı deyilənlər bu fikirlərin davamıdır. Amma indi söylədiyiniz məsələlər hüquqi məsələlərdir. Onlarla bağlı mətbuatda açıqlama vermişəm. Yeni fərqli baxışlar ola bilər. Demək istəyirəm ki, mənim indi söyləyəcəyim fikirlər sırf ekspert, ya bir hüquqşünasın baxışı kimi qəbul olunmalıdır, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri kimi yox. Yeni hansısa bir fikirlərə münasibətdir. Məsələn, majoritar və proporsional seçki sistemi ilə bağlı mənim birmənalı mövqeyim ondan ibarətdir ki, proporsional seçki sisteminin bərpasına heç bir ehtiyac yoxdur.

- Dövlət siyasi partiyaların inkişafına önəm verdiyini daim bəyan edir, yeni qanun qəbul olunub. Bu sistemin bərpası ümumi işin xeyrinə olarmı?

- Siyasi partiyaların inkişafı ilə bağlı son illər görülmüş işlər

biz onsuz da müşahidə edirik və “siyasi partiyaların inkişafından ötrü proporsional seçki sisteminin bərpa olunmalıdır” arqumentini mən qəbul etmirəm. Bir də müsbət hal onu görürəm ki, bu gün Azərbaycanda siyasi partiyalar, demək olar ki, böyük əksəriyyəti dövlətçilik, milli maraqlar mövzusunda vahid mövqedən çıxış etdilər. Bu, çox pozitiv bir hadisədir, çox ciddi bir nailiyyətdir və hesab edirəm ki, dövlət quruculuğumuzun da, ümumiyyətlə, dövlətimizin əldə etdiyi müsbət nailiyyətlərin də vacib bir elementidir.

- Bəs deputat sayının artırılmasına münasibətiniz necədir? Burada da məntiq görmürsünüz?

- Yox, bunlar hamısı texniki məsələlərdir. Bir sıra ölkələrdə ikipalatalı sistem mövcuddur. Bu, maraqlı sistemdir.

- Azərbaycanda tətbiq oluna bilərmi?

- Mənim belə düşüncəm yoxdur. Bir daha söyləyirəm, əhali sayı və ərazi, məncə, onun üçün kifayət deyil. Amma bu, maraqlı bir modeldir. Çünki ikipalatalı sistemdə ikinci palata təyinatlıdır, birinci palata isə seçkilidir. Birinci palatada daha geniş müzakirələr olur. Amma üst palata sonra hansısa bir qərarlarda balanslayıcı rol oynayır. Bu maraqlı modeldir. Amma yenə deyirəm, bu, sadəcə, bir baxışdır.

- Beləliklə, 125 nəfərdən artıq deputatın olmasına ehtiyac görmürsünüz, eləmi?

(Davamı gələn sayımızda)

□ **Elşad PAŞASOY,**
“Yeni Müsavat”

Ukrayna Ali Radası srağagünkü iclasında Avropa Şurası ilə birlikdə xüsusi tribunalın yaradılması haqqında sənədi təsdiqləyib. Ukrayna xarici işlər naziri Andrey Sibiqa bildirib ki, tribunal yaradılması üzərində işləyərək Nürnberq və Tokio tribunallarının, keçmiş Yuqoslaviya tribunalının, Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin təcrübəsi nəzərə alınıb.

O, Rusiya ordusunun Ukraynadakı cinayətlərinin məsuliyyətinin qaçılmaz olması olduğunu deyib, tribunalın təcavüz cinayətindən tutmuş, bütün vəhşiliklərə, soyqırımlara və hərbi cinayətlərə baxacağını bildirib.

Bəs belə bir tribunalın işi nə dərəcədə effektiv olacaq? Cinayət törətməkdə şübhəli olan şəxslərin mühakimə olunması üçün Rusiya mühərribədə mütləq məğlub olmalıdır. Bunun belə olub-olmayacağına gələcək göstərəcək. Yəqin ki, Azərbaycan paramenti də vaxtında belə bir addım atmalıydı. Erməni qəsbkarların xalqımıza qarşı törətdiyi ağır cinayətlərin mühakimə olunması üçün beynəlxalq tribunal yaratsaydı, hazırda Bakıda mühakimə olunan erməni hərbi canlıları müdafiə edən xarici dairələrin ağzı yumulardı. Yoxsa yenə də onların cinayətləri xristian təəssübkeşliyi prizmasından qiymətləndiriləcəkdi?

Azərbaycan niyə zamanında belə bir tribunal təşəbbüsü ilə çıxış etmədi? Ukrayna üçün beynəlxalq məhkəmə qurulursa, bəs Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarında törətdiyi cinayətlər nə olacaq?

Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Arzu Nağıyev "Yeni

Müsavat"a deyib ki, 1990-cı illərin əvvəllərindən başlayaraq erməni silahlı qüvvələri Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində kütləvi qətlər, soyqırımlar, işgəncələr və etnik təmizləmə həyata keçirib: "Xocalıda 613 mülki şəxsin, Başlıbel, Qaradağlı, Meşəli, Kərkicahan və Daşaltı kəndlərində camaatın amansız şəkildə qətlə yetirilməsi, yüzlərlə əsirin qeyri-insani şəraitdə saxlanması və bu gün də minalanmış ərazilərdə insanların ölümü insanlıq əleyhinə cinayətlərdir. Hazırda Bakıda bir neçə erməni hərbi canlıları mühakimə olunur. Lakin beynəlxalq təşkilatlar bu məhkəmələrə ya etinasız yanaşır, ya da siyasi motivli ittihamlar səsləndirirlər. Halbuki Azərbaycan bu cinayətləri beynəlxalq tribunal qarşısında müzakirəyə çıxarsaydı, söhbət təkəcə "şəxsi ədavətdən" deyil, beynəlxalq hüquq normalarının pozulmasından gedərdi".

Deputat vurğulayıb ki, 2020-ci ildən bu yana 360-dan çox mülki və hərbi şəxs mina partlayışlarında həyatını itirib və ya xəsarət alıb: "Ermənistan minalanmış ərazilərin xəritələrini təqdim etməkdən boyun qaçırır və bu, sülh dövründə də cinayətlərin davam etməsi deməkdir. Bu faktlar tribunal

Qərb birinə göz yumur, o birinə isə tribunal qurur

üçün əsas ola bilər. Əsirlikdə olan azərbaycanlılara qarşı qeyri-insani rəftar və işgəncə halları mühakimə olunmalıdır. Beynəlxalq tribunal bu faktları hüquqi presedentə çevirə bilər".

Deputat qeyd edib ki, Azərbaycanın tribunal təşəbbüsü ilə çıxış etməsi həm hüquqi, həm də mənəvi haqqıdır: "Ermənistanın

cinayətləri sənədləşdirilib, şahid ifadələri və videodəlillər mövcuddur. Biz bu faktları beynəlxalq ictimaiyyətə hüquqi müstəvidə təqdim etməklə dünya ictimaiyyətini susqunluqdan çıxara bilərik. Çox təəssüf ki, bu gün dünyada tribunallar hüquqi deyil, siyasi iradə əsasında qurulur. Ukrayna məsələsində bu iradə kollektiv Qərb tərəfin-

dən ortaya qoyulub. Azərbaycan da 30 ilə yaxın dövrə kifayət qədər hüquqi material toplayıb. Əsas məsələ bu sənədləri diplomatik arenaya çıxarmaq və tribunal təşəbbüsü ilə çıxış etməkdir...

Qərb insan hüquqları və beynəlxalq hüquq prinsiplərindən danışanda yalnız özünə yaxın olanlara toxunur.

Ukraynada baş verənlər dərhal hüquqi çərçivəyə salınır, Ermənilərin törətdiyi vəhşiliklər isə "tərəfsiz müşahidəçi" baxışı ilə ötürülür. Bu yanaşma qəbul edilməzdir".

Deputat bildirib ki, Azərbaycan Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinə (BCM) də müraciət edə bilər: "BCM-in Roma Əsasnaməsinə görə, insanlıq əleyhinə cinayətlər aşağıdakılardır: Müntəzəm şəkildə mülki əhalinin qətl; etnik və ya dini zəmində təqib; qəsdən aclığa məruz qoyma; mülki əhalinin təhlükə edilməsinə imkan verməmək; əsirlərə və girovlara işgəncə və alçaqçı rəftar. Azərbaycan bu halların hamısını sənədlərlə sübut edə bilər. Azərbaycan Roma Statutuna qoşulmasa da, tribunal yaratmaq üçün birgə təşəbbüs irəli sürə bilər. Məsələn, Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində regional tribunal ideyası irəli sürülə bilər. Ermənistanın törətdiyi vəhşiliklər bütün dünyanın hüquq tarixinə yazılmalıdır".

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"

Əliyevdən PKK mesajı - Azərbaycan üçün yeni fürsət pəncərəsi

PKK-nın ləğvi və silahı yerə qoyması Türkiyənin ən böyük uğurudur

"Siz hazırda da "Terrorsuz Türkiyə" hədəfinin reallaşması, gələcək nəsillərə təhlükəsiz, dinc və firavan ölkə miras qoymaq uğrunda qətiyyətli və əzmlə çalışırsınız".

Bu barədə iyulun 15-də Prezident İlham Əliyevin Türkiyə lideri Rəcəb Tayyib Ərdoğanına ünvanladığı məktubda deyilir.

"Bu yaxınlarda PKK terror qruplaşmasının özünü ləğv etmək və silahı yerə qoymaq qərarı Sizin güclü siyasi iradənin parlaq nəticəsi, milli birlik və həmrəyliyin təntənəsi oldu", - dövlət başçısı vurğulayıb.

Qeyd edək ki, iyulun 11-i "Terrorsuz Türkiyə" siyasi prosesi çərçivəsində İraqın Süleymaniyyə şəhərində bir qrup PKK üzvü silahlarını təhvil verib. Yaxın günlərdə PKK terrorçularının Süleymaniyyədə tərksilah olunmasının ikinci mərhələsi başlayacaq.

PKK-nın ləğvi region üçün təhlükəsizlik və sabitlik vəd edir. Təbii ki, bunun Azərbaycan üçün də yaxşı tərəfləri var. Azərbaycan Türkiyə ilə yanaşı Suriya, İraqda da əməkdaşlığı davam etdirir, Yaxın Şərqdə sabitlik investisiyaların yatırı-

ması və digər iqtisadi məsələlərdə bizim üçün də mühümdür. PKK isə bölgəyə təhdid idi. Azərbaycan Bağdadda səfirliyini açıb, Dəməşqdə də diplomatik korpusunun fəaliyyətini bərpa edib, Suriyaya qaz nəql edəcəyik, həmçinin İraqdakı Kürdüstan muxtariyyəti ilə əlaqələr mövcuddur. Kürd muxtariyyətinin baş naziri Neçirvan Bərzani Bakıya səfər edib Prezident Əliyevlə görüşmüşdü.

Bu mənada PKK-nın silahı yerə qoyması təkəcə qardaş Türkiyə deyil, Azərbaycan

üçün də əhəmiyyətlidir.

Onu da xatırladaq ki, 2020-ci ildə Almanıyanın nüfuzlu "freitag.de" informasiya-analitik portalında məşhur siyasi icmalçı Mark Lambsdorfun "PKK silahlıları Dağlıq Qarabağ münaqişəsində" sərlövhəli məqaləsi dərc edilmişdi. 44 günlük müharibədə terrorçuların erməni işğalçıları ilə birlikdə döyüşünə dair faktlar da açıqlanmışdı.

PKK-nın ləğv edilməsi və silahı yerə qoyması Türkiyə üçün və Azərbaycanın da da-

xıl olduğu region üçün nə vəd edir?

Siyasi şərhçi Əli Orucov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, qanlı PKK terror təşkilatının tərksilah olunması Türkiyənin ən böyük uğurudur. Prezident Ərdoğanın bu yöndə apardığı sistemli siyasət nəhayət ki, öz müsbət bəhrəsini verdi: "PKK xarici imperialist güclərin dəstəyi və bilavasitə iştirakı ilə yaradılaraq Türkiyəyə qarşı alət kimi istifadə olundu. İlk dönmələr terror təşkilatı keçmiş SSRİ-nin himayəsində olub, imperiya dağıldandan bir müd-

dət sonra isə ABŞ, İsrail və bəzi Qərb dövlətlərinin nəzarətinə keçib. Prezident Ərdoğanın ilk "Kürd açılımı"ndan sui-istifadə edən PKK Türkiyənin bir sıra bölgələrində möhkəmlənməyi və yeni mövqelər ələ keçirməyi bacardı. Lakin bu proses uzun sürmədi və terrorçuların barış niyyətləri olmadığı və getdikcə ciddi təhlükəyə çevrildiyi aydınlaşandan sonra onlarla bağlı sərt tədbirlər görüldü və tör-töküntülər Suriyaya, İraqa və digər bölgələrə qaçdılar. Regionda Ankaranın gücünün və rolunun artması PKK-ya qarşı həyata keçirdiyi antiterror əməliyyatları, demək olar ki, təşkilatı bitirdi. Onları təlimatlandırmaq, silah-sursat və maliyyə ilə təmin edən dövlətlər isə Türkiyə ilə konfrontasiyaya getməkdən çəkinərək terrorçuları taleyin ümidinə buraxdı. Təşkilat üzvləri Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçılıq müharibəsində də ermənilər tərəfindən vurulub, hərbi əməliyyatlarda aktiv iştirak edib. Bunu təsdiqləyən çoxsaylı sübut və faktlar var. Mən hesab edirəm ki, terrorçuları son nəfərinədək zərərsizləşdirmək ən məqbul variant olardı. Çünki bu təşkilat on minlərlə dinc insanın həyatına son qoyub, əli türk əsgərinin qanına bulaşmış, milyardlarla dollar Türkiyə dövlətinə və vətəndaşlarına maddi və mənəvi zərər vurub. Bütün bu itkilərin hesabı sorulmalıdır".

Ə.Orucov hesab edir ki, həmin terrorçuların Türkiyə siyasətində iştirakına imkan yaradılması gələcəkdə yenə də istifadə olunmayacaqlarına təminat verir: "Biz bunu DEM Partiyasının simasında müşahidə edirik. Kürd separatçıları fürsət düşən kimi bölücülükdən imtina etməyəcəklər. Çünki PKK və digər terrorçu təşkilatların arxasından böyük güclər tam çəkilməyib. Hesab etmərəm ki, bütün terrorçular silahı yerə qoyacaqlar, müxtəlif terror təşkilatlarında fəaliyyətlərini sürdürəcəklər. Ancaq bütün bunlarla yanaşı, məcburən təşkilata cəlb edilən, mülki və dinc həyatda yaşamaq istəyən üzvlərə reabilitasiyaları üçün imkan yaranır. Məlum olduğu kimi, PKK böyük bir coğrafiya üçün təhlükə və destabilizasiya mənbəyinə çevrilmişdi, orada yaşayanları qorxu altında saxlayırdı. Artıq dəstə silahlarını İraq ərazisində təhvil verib. Düşünürəm ki prosesin sürətlənməsi bölgə xalqlarının inkişafına və təhlükəsizliyinə olan inamı daha da artırmış olur. Qardaş Türkiyədə terror təşkilatına son verilməsi onun daha da güclənməsinə təkan verəcək və bu, Azərbaycanın da mövqelərinin daha da güclənməsi demək olardı. Azərbaycanın iqtisadi imkanlarının genişlənməsi üçün də yeni üfüq açılmış olur".

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Erməni mediası Bakıda məhkəməsi gedən, Azərbaycanla qarşı ağır cinayətlərdə ittiham olunan Ruben Vardanyanla bağlı maraqlı xəbər yayıb. "Hraparak" qəzeti yazıb ki, Nikol Paşinyan ABŞ Prezidenti Donald Trampa Vardanyanın azadlığa buraxılmasına kömək xahiş edən məktub göndərməkdən imtina edib.

Nəşr bildirir ki, ABŞ-dakı erməni diasporunun nüfuzlu nümayəndələri Trampın ətrafı ilə danışıqlar aparıb və onun kürəkəni ilə əlaqə yaradıblar. İddialara görə, Tramp İrəvandan rəsmi müraciət olarsa, vəziyyətə müdaxilə etməyə hazır olduğunu söyləyib. Ardınca Vardanyanın ailəsi Vaşinqtondakı səfir Lilit Makunts vasitəsilə Ermənistanın baş nazirinə müvafiq məktub göndərüb. Lakin rədd cavabı alıb. Paşinyan hökumətindən bildirilib ki, belə bir addım Azərbaycanla sülh sazişinin imzalanması prosesinə zərər verə bilər.

Hələ ki Ermənistan hökumətindən iddiaya reaksiya verilməyib. Ancaq şübhə yox ki, radikal müxalifət və onun mediası, eləcə də erməni lobbisi bu yolla Paşinyanı fakt qarşısında qoymaq və daxilə onun haqqında antmilli rəhbər, "satqın" imicini gücləndirmək istəyir.

Bəs Tramp Rusiyanın "desantı" sayılan, vaxtilə Ermənistanda hakimiyyəti ələ keçirmək niyyətini gizlətməmiş bir adam üçün Bakıdan xahiş-minnət edərmi? Edərsə, cavab nə olar? Paşinyan Trampa Vardanyan üçün məktub göndərməməklə düzmü edib və məktub göndərməkdən niyə imtina edib?

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, bu məsələdə əsas hədəf Azərbaycandır: "Azərbaycana müxtəlif yollarla, Ruben Vardanyan

bəhanəsi ilə təzyiq göstərmək istəyirlər. Erməni diasporu hiyləgərlik edir. Bilirlər ki, əgər Donald Tramp Vardanyan üçün Azərbaycana müraciət etsə, Azərbaycan bu müraciətdəki istəyi yerinə yetirsə də, Azərbaycanın zıyanıdır, imtina etsə də. Birinci variantda Azərbaycanın qətiyyətli mövqeyindən geri çəkildiyi, cinayətkarı azad ediyi və erməni diasporunun istədiyinə olduğu durum yaranır. İkinci variantda Donald Tramp Azərbaycandan onun müraciətinə müsbət cavab verilmədiyi üçün inciyir və Azərbaycanla ən azı bir müddət soyuqluq yaranır. Ermənilər hesab edirlər ki, hər halda, qazanan tərəf ermənilər olur. Məhz buna görə də Trampa təsir etmək və istədikləri müraciətin ünvanlanmasına nail olmaq üçün yol axtarırlar. Eyni zamanda erməni diasporu və onlara bağlı olan dələduzlar Ruben Vardanyanın pullarını əldə etmək üçün müxtəlif oyunlar qururlar. Qeyd etdiyimiz çabalarında bu amil də rol oynayır. Vardanyan elə bilir ki, çoxlu pulu olduğu üçün sağa-sola pul paylamaqla bəynəlxalq müstəvidə kimlərə təsir edəcək və təsir etdiyi şəxslər, təşkilatlar Azərbaycana təzyiq göstərəcək və Azərbaycan onu azad edəcək. Ənənəvi erməni ağılsızlığı burada da özünü göstərir. Ruben və onun dəstəkləyiciləri unudurlar ki, Azərbaycan qətiyyətli mövqeyindən geri çəkilməyəcək".

Trampı Bakıya qarşı qoymaq cəhdi - hiyləgər gedişə reaksiya

Ruben Vardanyan kartını Azərbaycana və Paşinyana qarşı istifadə etmək istəyirlər

Həmsöhbətimizin fikrincə, Donald Trampın ermənilərin müraciətinə İrəvandan rəsmi məktub gəlməsi cavabını verməsi əslində o deməkdir ki, ABŞ lideri bu işə qol qoymaq istəmir. Nikol Paşinyanın da Vardanyana görə Trampa məktub göndərməkdən imtina etməsi onun Trampın mövqeyini bildiyin-

dən və Vardanyanın azadlığa çıxmasını istəmədiyindən irəli gəlir.

Akif Nağının fikrincə, Paşinyan Trampa müraciət etməməklə düzgün qərar verib: "Paşinyan da başa düşür və məntiqə izah edir ki, onun cinayətkarın azadlığa buraxılması üçün müraciət etməsi Azərbaycanla sülh pro-

sesinə mane ola bilər. Erməni baş nazir anlayır ki, belə bir müraciət etməsi Azərbaycan tərəfindən sərt reaksiya ilə qarşılanacaq. Paşinyan tək Ruben Vardanyanla bağlı deyil, həmçinin Bakıda həbsdə olan digər erməni canilərlə bağlı da ehtiyatlı, müəyyən mənada obyektivliyə yaxın bir mövqe tutur, məsələni Erme-

nistanın siyasi gündəmində saxlamaq yolunu tutmur. Bu məsələni gündəmdə saxlamaq xəttini revanşist ermənilər, erməni müxalifəti, onlara bağlı diaspora təşkilatları və Azərbaycana düşmən mövqeyində olan xarici qüvvələr, muzzdlu kongresmenlər tutur".

A.Nağı qeyd etdi ki, əslində Donald Trampın da dolayısi ilə ermənilərə "yox" cavabı verməsinin arxasında Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh prosesinə problem yaratmamaq məntiqi də dayanır.

Partiya sədri hesab edir ki, eyni zamanda erməni müxalifətinə bağlı olan xaricdəki ermənilər Nikol Paşinyanı da fakt qarşısında qoymaq istəyirlər. Erməni xalqında Paşinyanın erməni milyarderin azadlığa çıxması üçün heç bir iş görmədiyi rəyini yaradıb ona qarşı narazılıq formalaşdırmağı hədəfləyiblər.

□ **Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

Qarabağdan köçmüş cinayətkar dəstənin İrəvandakı "nümayəndəliyi" qapadılır

Paşinyan "şeytan yuvası"nın ona təhlükə vəd etdiyinə əmin olub

Ermənistan hakimiyyəti özünü buraxan qondarma "Dağlıq Qarabağ Respublikası"nın İrəvandakı "nümayəndəliyi"nin binasını Qarabağ separatçılarından almaq istəyir. APA Ermənistan mediasına istinadən xəbər verir ki, Baş Prokurorluq bununla bağlı məhkəməyə müraciət edib. İddianın məqsədi "DQR" "Nazirlər Kabineti"nin 2017-ci ilin martında qeydiyyatdan keçmiş mülkiyyət hüququnu etibarsız saymaqdır.

Daşınmaz Əmlakın Kadastri üzrə Dövlət Komitəsinə qarşı iddia qaldırılıb.

Qeyd edək ki, 2023-cü ilin sentyabr ayında Azərbaycanın Qarabağ bölgəsindəki qondarma rejim özünü buraxdığını elan edib. Ancaq İrəvana gedən separatçı tör-töküntüləri qondarma oyuncaq qurumlarının guya mövcud olduğunu nümayiş etdirmək üçün Ermənistan paytaxtında "nümayəndəlik ofisi"ni şeytan yuvasına çeviriblər.

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə bu barədə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, o vaxtdan İrəvandakı sözügedən bədnam ünvan Qara-

bağdan köçmüş cinayətkar dəstənin toplaşdığı məkan rolunu oynayır. Onlar arasına həmin ünvanda qondarma tədbirlər, görüşlər keçirir, kütləvi aksiyalar təşkil edərək Azərbaycana qarşı fəaliyyətlərini burada davam etdiriblər: "Son zamanlar isə onlar daha da azğınlaşaraq Ermənistanın hakimiyyətinə, şəxsən Nikol Paşinyana qarşı bəyanatlar verməyə başlayıblar. İrəvanda bu quldur dəstəsinə toplaşmaq üçün ofis şəraiti yaranan Nikol Pa-

şinyan indi həmin dəstənin hədəfindədir, məhz həmin ünvandan ona qarşı çağırışlar edilir. Sonuncu dəfə iyulun 12-də "Artsax Müdafiə Şurası" İrəvanın Azadlıq meydanında 100 nəfərin iştirakı ilə mitinq təşkil edib. Etiləyicilərlə polis arasında kiçik bir gərginlik də yaşanıb. Baş nazir Nikol Paşinyanın Əbu-Dabidə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə təkbətek danışıqlar aparmasının ardınca İrəvanda bu mitinqin keçirilməsi, görünür ki,

Paşinyanın səbr kasasını daşıyır. Eyni zamanda mitinqin sönük keçməsi Paşinyanda bir daha əminlik yaradıb ki, erməni xalqı "artsax-martsax" oyunlarını dəstəkləmir və sülh prosesinin sürətlənməsinin tərəfdarıdır, ona görə də qırmızı xətti keçməyə başlayan separatçı tör-töküntülərinin yuvasını bağlamağın vaxtı çatıb".

Politoloq xatırladı ki, Azərbaycan uzun müddətdir dəfələrlə müxtəlif səviyyələrdə Ermənistan haki-

miyyətinə İrəvandakı "DQR nümayəndəliyi"nin ofisinin bağlanması barədə tələblər, çağırışlar ünvanlayıb, lakin İrəvandan müsbət cavab olmayıb: "Paşinyanın indiyə qədər separatçı cinayətkarlara toplaşmaları üçün ünvan saxlaması, onların aksiyalar keçirməsinə icazə verməsi istər-istəməz suallar yaradırdı. Hesab edilirdi ki, bununla Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını gündəmdə saxlamaq niyyəti ortaya qoyulur və bu da sülh danışıqları ilə ziddiyyət təşkil edir. Haqlı olaraq sual ünvanlanırdı ki, Azərbaycana qarşı olan həmin dəstənin fəaliyyətini məhdudlaşdırmaq üçün hakimiyyət niyə addımlar atmır. Azərbaycanla sülh danışıqları aparandan və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığını bəyan edən Paşinyan İrəvanda "artsax" tör-töküntülərinə niyə şərait yaradır. Nikol Paşinyan istəsə, onların qarşısını tamamilə ala bilər, nədən bunu etmir?

Nikol Paşinyan heç vaxt bu suallara cavab verməyib. İndi görəndə ki, Qarabağdan köçüb İrəvanda yuvalanan quldur dəstəsindən onun özünün hakimiyyətinə qarşı istifadə edilməyə başlanılır, "nümayəndəliyi" qapamaq qərarını verib".

M.Əsədullazadə onu da dedi ki, Ermənistan daxilində revanşistlərin, Qarabağdan gətirmiş erməni ci-

nayətkarların son günlər aktivləşməsində Rusiya amilinin olduğu şübhəsizdir: "Ermənistanda revanşist qüvvələrin, həmçinin cinayətkar Qarabağ klanının, Qarabağdan könüllü köçmüş ermənilərin arxasında həmişə Rusiya dayanıb. Rusiya lazımlı olanda həmin qüvvələrdən həm Ermənistan hakimiyyətinə, həm də Azərbaycana təzyiq aləti kimi istifadə edir. Azərbaycan tərəfi dəfələrlə bəyan edib ki, Nikol Paşinyan Qarabağdan könüllü köçmüş cinayətkar dəstəyə İrəvanda əl-qol açmağa şərait yaratmaqla əslində çox böyük səhvə yol verir. Çünki Rusiyadan və başqa xarici güclərdən qidalanan həmin dəstə Paşinyan hakimiyyətinin özünə qarşı təhlükədir. Onlar Paşinyana qarşı sui-qəsd ssenarilərindən tutmuş, çevriliş ssenarilərində iştiraka qədər ən ağılagəlməz planların tərkib hissəsi rolunda çıxış etməyə hazırdırlar. Ona görə də Nikol Paşinyan nə qədər gec deyil, o quldur dəstəsinin ortadan qaldırılmalıdır. Yoxsa bu quldur dəstəsi xarici havadarlarının dəstəyi və göstərişi ilə Ermənistanda hakimiyyəti ələ keçirməyə cəhd edəcək. Belə ehtimal etmək olar ki, Paşinyan onu gözləyən təhlükənin ciddiliyinin fərqiə varmağa başlayıb".

□ **Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

Tramp Putinə niyə 50 gün vaxt verdi?

Trampın Putinə “50 gün vaxt verməsi” və Ukraynaya ABŞ silahlarının çatdırılması ilə bağlı qərarı Rusiyanı “danışıqlar masasına əyləşməyə və razılaşmaya məcbur etmək” aktı kimi görün-sə də, müəmmalı məqamlar da diqqət çəkir:

1. Vaşinqtonda üç illik müharibənin yekununda Moskvanı bu yolla geri addım atmağa sövq etməyin çətin olduğunu anlaşırlar: Kiyevə silahların verilməsi müharibənin uzanması və ABŞ-ın sülh planının arxa fona keçməsinə səbəb ola bilər;

2. Rusiyanı razılaşmaya məcbur etmək istəyən ABŞ bunu niyə indi yox, 50 gün sonra edir: Moskvaya nəyin zamanını verirlər?

Mümkündür ki, Tramp bir tərəfdən Ukraynaya silahların çatdırılması qərarı ilə Rusiyaya təzyiq edir, digər tərəfdən, zaman verməklə Moskva ilə bərpa olunan təmas kanallarının tamamilə bloklanması istəmir. Lakin bu şübhəli məqamlar fonunda diqqətçəkən bir nəticə var: ABŞ silah satışından milyardlarla dollar vəsait qazanır.

Anlaşmaya görə, NATO ölkələri pulunu ödəmək şərti ilə ABŞ-dan silahları alacaq (“Patriot” sistemləri və raketlər) və Ukraynaya verəcəklər. Beləliklə:

- Silahların çatdırılmasında problemlər yaşanmasa (anlaşmanın praktiki müstəvidə tam icra ediləcəyinə dair birmənalı fikir yoxdur), Ukrayna Rusiya qarşısında ciddi müqavimət imkanı qazanır, həm də siyasi cəbhədə mövqeləri güclənir;

- Silahlanan Ukrayna qarşısında istədiyinə nail ola bilməyən Rusiyanın masaya gəlməsi ehtimalı yüksəlir;

- ABŞ bu gedişlə həm danışıqları bərpa edir, həm də müdafiə sənayesindən yeni gəlirlər əldə edir;

Burada ən önəmli məsələ Trampın Putini sülhə məcbur etmək üçün 50 gün vaxt verməsinin arxasındakı plandır: bu, Ukrayna cəbhəsində döyüşlərin şiddətləndirilməsi hədəfinə hesablanmış kimi görünür.

Bu prosesdə bütün ssenarilər ABŞ-ın təklif etdiyi danışıqlar masasına çıxır.

Ssenari 1: 50 gün müddətində Rusiyanın cəbhədə maksimum irəliləməyə çalışacağı, danışıqların növbəti raundunda mövqeyini gücləndirmək üçün Ukraynaya total hücumla keçəcəyi istisna edilməməlidir. Moskva istədiyinə nail olarsa, Tramp Kiyevin masada güzəştə getməsinə istəyəcək. Daha öncə də bir neçə dəfə Ukraynanı “qalib gələ bilməyəcəyi müharibə” aparmaqda ittiham edib. Mümkün “yay hücumu” Rusiyanın üstünlüyünü gücləndirsə, Vaşinqton eyni mövqeyə qayıdacaq.

Ssenari 2: Ukrayna Rusiyanı dayandıra bilsə, Tramp Moskvanın maksimal tələblərdən geri çəkilməsini və təqdim olunan təkliflərlə razılaşmasını istəyəcək, bu istiqamətdə təzyiq göstərəcək.

Ssenari 3: “Yay döyüş”lərində heç bir tərəf ciddi üstünlük qazanmasa, ABŞ hər iki tərəfə öz şərtlərini dikte etməyə və yeni danışıqlar mərhələsinə start verməyə çalışacaq.

Hazırda Ukrayna ətrafında baş verənlər ABŞ-ın mövqeyini dəyişməsindən daha çox, yeni şərtlər formalaşdırmaq istəyindən qaynaqlanır. Və belə görünür ki, bu şərtlərin yetişməsi döyüş meydanından keçir. (Axar.az)

Köçəryan-Sərkisyan xunta rejiminin xarici işlər naziri olmuş Vardan Oskanyan ABŞ-dan pərt ovqatda qayıdıb. Revanşist-radikallardan olan Oskanyan iki işveçrəli deputatla birgə uydurma “artsax” mövzusunun bütün cəhdlərə rəğmən, nə Konqresin, nə də Ağ Ev hökumətinin gündəliyinə saldıra bilib.

Sabiq nazir səfərin fiasko ilə bitməsinə belə izah edib: “Birincisi, ümumi xarici siyasi kursa sadıq qalaraq, prezident Trampın rəhbərliyi altında ABŞ öz təsirindən istifadə edərək, mümkün qədər çox münaqişələrdə tez sülhə nail olmağa çalışır. Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh prosesi belə prioritetlərdən biridir. İkincisi, Vaşinqton Cənubi Qafqaza strateji dəhliz - mühüm enerji tranziti marşrutu, həmçinin İranla sərhəddə bufer zona və zəifləməsinə baxmayaraq, Rusiya və İranın təsirinin hələ də qaldığı bir region kimi baxır. Bu kontekstdə Azərbaycan mühüm tərəfdaş sayılır. Təkcə enerji alternativini kimi yox, həm də təhlükəsizlik sahəsində İsrailə əməkdaşlıq edən bir ölkə və NATO üzvü Türkiyənin müttəfiqi kimi qəbul edilir. Bütün bu amillər Azərbaycanı ABŞ-ın regional strategiyasının əsas elementinə çevirir. Ermənistan isə əksinə, təsir rıçaqlarını itirmiş ölkə kimi qəbul olunur”.

Oskanyana görə, ABŞ-da təmasda olduğu bütün həmsöhbətlər guya “İsveçrə Sülh Təşəbbüsünə” rəğbət bəsləyib, “xüsusən də ermənilərin Qarabağa geri qayıtmaq hüququ” baxımından: “Ancaq hər görüşdə eyni sual qaldırılırdı: ermənilərin qayıdışı ilə bağlı təşəbbüs Ermənistanla Azərbaycan arasında gedən danışıqlara maneə yaratmayacaq ki?”

Yeni başdan eləmək məsələsi.

Oskanyanın acı etirafları nədən xəbər verir? ABŞ-ın Güney Qafqazla bağlı əsas prioriteti nədir? Trampın dedi ki, Bakı və İrəvan arasında tezliklə sülh müqaviləsi imzalanırsa, Oskanyan bu suala cavab verib: “Bu adamlar boş-boş işlərlə məşğuldur və Amerika siyasətində Qarabağ mövzusu yoxdur. “Bu adamlara Rubionun bəyanatı, Əbu-Dabi görüşü, ardınca Avropa İttifaqının mövqeyi hələ də dərs olmayıbsa, deməli, ya dəlilik həddinə çatıblar, ya da

Vardan Oskanyan

Revanşist eks-nazirin ABŞ fiaskosu - Qarabağa dönüş

Oskanyan okeanın o tayından pərt ovqatda qayıdıb; özü də etiraf edir ki, Vaşinqton üçün prioritet sülh prosesidir, nəinki...

reallıq hissini itiriblər. Axı ABŞ və Avropa Birliyi tərəfləri tezliklə sülh sənədi imzalamağa çağırır, nə Qarabağ, nə bölgədən gedən ermənilərin qayıdış məsələsi?! Bu münaqişə bitib, Tramp administrasiyası üçün prioritet məsələ deyil. Onun ilk prezidentliyi dövründə də işğala son qoyduq. İndi də sülh üçün danışıqlar gedir. Sadəcə, belə adamlar ABŞ-ın bəzi siyasi kluarlarında veylənlər, guya Qarabağ ermənilərini gündəmə gətirirlər. Onlarda həyə olsaydı, Bakı və İrəvanın indiki gündəliyini görüb geri çəkildilər. Ona görə də səfər çərçivəsində ciddi görüşlərin olmaması gözlənilən idi. Nə Konqres, nə Dövlət Departamenti onları adam yerinə qoydu. İsveçrəli deputatlar da utansınlar ki, Oskanyan kimi bir siyasi tulanın dalınca düşüblər”.

Q.Hüseynli hesab edir ki, keçmiş nazir pul qazanmaq üçün bu görüşləri təşkil edir. Onun Paşinyana da nifrət etdiyini xatırladan professorun fikrincə, Oskanyan ikibaşlı addım atır: “Bununla guya Paşinyanın anti-millili olduğunu göstərmək istəyir, yəni onlar “artsax” davası aparır, həm də Azərbaycan əleyhinə saxta təbliğat kampaniyası qurur. Onun da cavabını elə son danışıqlarla verdik”.

Politoloqa görə, əslində Qarabağ ermənilərinin qayıdış fikri yoxdur, Oskanyan ortalığa düşüb: “İsveçrəli deputatlar isə erməni lob-

amma hüquqi əsası yoxdur. Yeni Oskanyan və digərlərinin canfəşanlılığı odur ki, Azərbaycana sanksiya tətbiq edilsin, guya ermənilər genosid məruz qalıb... Bu cəfəngiyyata isə dünyada heç kəs inanmır və onların antiterror əməliyyatından sonra necə getdiyi də videolarla qalmaqdadır”.

Təhlilçi hesab edir ki, ABŞ-dakı hakimiyyətin onları yüksək səviyyədə qarşılamayacağı əvvəldən bəlli idi: “Ermənistan və Azərbaycan sülh müqaviləsinin mətnini razılaşdırıb, qalan iki bəndin icrasını gözləyirik. Belə bir şəraitdə “artsax” kimi miflik müzakirələr heç rəsmi İrəvanı da maraqlandırmır. Oskanyan ağılnı itirmiş qocadır və çərənləməyə davam edir. Lobbinin verdiyi 3-5 qəpiyə əl açaraq nökrçiliklə məşğuldur. Diplommat özünə hörmət qoymalıdır. Amma Oskanyanın hansı siyasi komandadan gəldiyini nəzərə alsaq, bu səviyyəyə enməsi məntiqlidir. Bir sözlə, hadisələrin indiki inkişaf nöqtəsində revanşist qüvvələrin tamamilə sıradan çıxarılması lazımdır. Bu dairələr ürək bulandırmaqla proseslərə kölgə salır. Azərbaycan diasporu da fəal olmalı və belə səfərlərə reaksiya verməlidir. Ən azından ABŞ-dakı diaspor fəalları buna etiraz edə bilər”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Naxçıvan yolunda Rusiya FTX-si, yoxsa ABŞ şirkəti?

Fərəc Quliyev: "Burada vacib məsələ hansı dövlətin moderator və ya nəzarətçi olmasından daha çox, Azərbaycanın maraqlarının təmin olunmasıdır"

Novella Cəfəroğlu: "Zəngəzura nə Rusiyanın, nə də Amerikanın nəzarət etməsini istərdim - bu ərazi Azərbaycana məxsusdur"

Xəbər verildiyi kimi, ABŞ-ın Türkiyədəki səfiri Tomas Barak Vaşinqtonun Bakı ilə İrəvan arasında danışıqları irəlilətmək məqsədilə Zəngəzur dəhlizini idarə etməyə hazır olduğunu bildirib. Diplomatin sözlərinə görə, ABŞ tərəflərə 32 kilometrlik Zəngəzur dəhlizinin idarəçiliyini 100 il müddətinə öz üzərinə götürməyi təklif edib.

Ermənistan tərəfi məsələyə münasibət bildirib. Baş nazirin mətbuat katibi Nazeli Baqdasaryan qeyd edib ki, Vaşinqtonun variantı mümkün deyil: "Ermənistan öz suveren ərazisinə nəzarəti heç bir üçüncü tərəfə həvalə etməyi müzakirə etməyib və müzakirə etmir. Ermənistan Respublikasının ərazisinin heç bir hissəsi Ermənistan Respublikasının ərazi bütövlüyü, suverenliyi və yurisdiksiyasından kənarda ola bilməz. Ölkə qanunvericiliyinə görə, Ermənistan torpaqları yalnız kənd təsərrüfatı məqsədilə icarəyə verilə bilər. ABŞ səfirinin dediyi variant mümkün deyil".

Azərbaycanın ABŞ-ın təklifinə cavabı necə olacaq?

Modern.az saytı Azərbaycanın məsələyə mövqeyini öyrənmək üçün Xarici İşlər Nazirliyinə (XİN) müraciət edib. XİN-dən "bu məsələni şərh etmirik" deyərək sorğuya cavab verilib.

Bəs Naxçıvana gedən yolda Rusiya FTX-si, yoxsa ABŞ şirkətinin olması bizim üçün daha məqbuldur? Bəlkə heç biri olmasın?

Qeyd edək ki, Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvanı birləşdirən quru əlaqəsi olan "Zəngəzur dəhlizi" ideyası ilk dəfə məhz üçtərəfli bəyanatda əks olunub. Həmin sənədə görə, Rusiya sərhədciləri bu yolun təhlükəsizliyini təmin etməli idi. Amma Rusiya bu 5 ildə Zəngəzur dəhlizi məsələsində bir addım belə irəliləyə bilmədi.

Tanınmış naxçıvanlı ictimai-siyasi xadimlərin bu məsələdə mövqeyi necədir?

Mövzu ilə bağlı **Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının (MDHP) sədri Fərəc Quliyev** "Yeni Müsavat"a danışmış. Partiya sədrinin sözlərinə görə, regionda iştirak edən böyük güclərin hər biri bu cür layihələrə öz maraqları prizmasından yanaşır: "Burada əsas prinsip kimin oranı idarə etməsi, nəzarət etməsi və yaxud orada moderator olmasında deyil. Təbii ki, hər hansı bir dövlət orada istənilən prinsipin tətbiq olunmasında müəllif olmaqda maraqlıdır. Bu da ondan irəli gəlir ki, qazanc əldə etsin. Yeni maraqlarına görə davranırlar. Məsələn, ABŞ özü "Birinci Amerika" şüarı ilə çıxış edir. Bu, 1956-cı ildə qəbul olunmuş şüarlardan biridir və bu modelə əsasən beynəlxalq öhdəliklərdən daha çox Amerika maraqları üstün tutulur. "Birinci Amerika" modeli Amerikanın mənfəətləridir. Zəngəzur məsələsində də onların Türkiyədəki səfirinin bəyanatında bu məqam öz əksini tapır. Amerika istəyir ki, bu məsələlərdə moderator olsun, bölgə uğrunda savaşda önə çıxsın.

Açıq, burada kimin hansı formada nəzarət etməsindən daha çox bizə o lazımdır ki, öz prinsipimiz həyata keçirilsin. Azərbaycanın Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı indiki istəyi nədən ibarətdir? İndiki istək ondan ibarətdir ki, heç

bir yoxlama və müdaxilə olmadan Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan arasında normal şəkildə əlaqələr yaradılsın, rahat şəkildə gedə-gəlir təmin olunsun. Tutaq ki, gömrük prosedurları başqa dövlətlər üçün tətbiq oluna bilər və bu da normaldır. Məsələn, oradan çoxlu turist və başqa ölkələrin vətəndaşları keçəcək. Amma Azərbaycan pasportunu gərəkən kimi bizim insanlarımız açıq qapı prinsipi ilə həm sərbəst şəkildə keçə bilməlidir. Bu prinsiplərə kim əməl edəcəksə, artıq bizim üçün o qədər də əhəmiyyət daşımır".

Hüquq müdafiəçisi Novella Cəfəroğlu qeyd edib ki, Zəngəzur dəhlizinə hər hansı xarici gücün, istər Rusiya, istərsə də ABŞ-ın nəzarət etməsi arzuolunan deyil. Onun fikrincə, bu ərazi tarixi və hüquqi baxımdan Azərbaycana məxsusdur və nəzarət də yalnız Azərbaycanın özündə olmalıdır: "Sözün düzü, nə Rusiyanın, nə də Amerikanın Zəngəzur dəhlizinə nəzarət etməsini istərdim. Mən istəyirdim ki, Zəngəzur tamamilə bizim olsun, nəzarəti də özümüz həyata keçirək. Bu bizim suveren hüququmuzdur. Azərbaycanın ərazisində başqa bir dövlətin hökmranlıq etməsi qəbul olunmazdır".

Bununla belə, Novella Cəfəroğlu regiondakı real siyasi vəziyyəti nəzərə alaraq qeyd edib ki, əgər seçim imkanları olsa, ABŞ-ın iştirakı, xüsusilə də Türkiyə ilə birgə fəaliyyəti daha əlverişli ola bilər: "Əgər mütləq şəkildə hansısa gücün orada iştirakı vacib olarsa, mən Rusiya əvəzinə Amerikanın nəzarət etməsini daha məqsədəuyğun hesab edərdim. Çünki ABŞ bu bölgədə Türkiyə ilə müttəfiqdir. Belə bir əməkdaşlıq Azərbaycanın da maraqlarına uyğun olardı. Bu halda həm Ermənistanın, həm də İranın təhdidlərindən müəyyən qədər sığortalanmış olarıq".

Novella Cəfəroğlu Rusiyanın Zəngəzur dəhlizinə nəzarət etməsinə qəti qarşı olduğunu bildirib və bunun səbəbini tarixi və geosiyasi reallıqlarla əsaslandıraraq: "Rusiya hər zaman İranla birlikdə Azərbaycana qarşı düşmən mövqe sərgiləyib. Onlar heç vaxt bizim tərəfimizdə olmayıblar. Tarix boyu bunu görmüşük. Ona görə də Zəngəzurda Rusiya nəzarətinin olması bizim üçün təhlükədir, mən bunu istəmərim.

Azərbaycanın əsas məqsədi bu dəhliz üzərindən daxili nəqliyyat və iqtisadi əlaqələrini bərpa etmək, suveren ərazidə tam hüquqa malik olmaqdır".

✉ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

**El yolu dəhliz
statusu alırsa... -
arada yolkəsənlər var**

Xalid KAZIMLI

O, hələ abadan olmamış Mehri (ermənilər Mıgri deyir) iki Azərbaycan torpağı arasına hana pəzi kimi pərçim edilmiş yerdir. Haradan baxsan (istər Zəngilandan Ordubada tərəf, istərsə də Ordubaddan Zəngilana sarı), özəli Azərbaycan torpağıdır. Ancaq zamanın gərdişi elə olub ki, o 40 kilometrlik zolaq Ermənistan dövlətinin ixtiyarına verilib və Ordubadla Zəngilanın arası kəsilib.

Tərs kimi, o zolağın dirəndiyi Araz çayının o üzündəki qədim torpaqlarımız da başqa bir dövlətin yurisdiksiyasındadır. Beləcə, Naxçıvan mahalı materik Azərbaycandan aralı qalıb.

Düzdür, dünyada bu cür anklavlar, eksklavlar çoxdur, amma bizimkinin dərdi başqadır. Çünki 40 kilometrlik zolaqdan bizə "qonşu yolu" vermirlər.

2623 kilometr o yandakı Moskvanın umacağı budur ki, o zolaqdan keçəcək yola özü nəzarət etsin. Təyyarə ilə 20 saatlıq uzaqlıqda olan ABŞ isə "Zəngəzur dəhlizi" adlanan keçidi öz nəzarətinə götürmək istəyir.

Mehridən 777 kilometr aralıda olan Tehran o zolaqdan bizə keçid verilməməsi üçün Koroğlunun dəlilərinin (7777) sayı qədər sərbəzi səfərbər edib ora göndərmək niyyətindədir.

O tərəfdən Çin də gözünü Zəngəzur yoluna dikib, oradan fayda götürmək istəyir.

Faydaya qalsa, o yolun açılmasından ən çox mənfəət əldə edən birinci ölkə Ermənistanın özü, ikinci biz olacağıq. Daha sonra o biri ölkələr, eləcə də Orta Asiya, Yaxın Şərq və Balkan ölkələri yararlanacaqlar.

Həmişəki kimi, ermənilərin ən azı yarısının bəsirət gözü bağlıdır, özlərini dünyanın 3-5 ağıllı qövmindən biri sayasaya sabahı görmürlər, ya da qara görürlər. Ona görə də ölkə əhalisinin bəlkə də yarısından çoxu maddi faydadan çox, Azərbaycana acıq olsun, Naxçıvan mühəsirədə qalsın deyərək "Zəngəzur dəhlizi"nə qarşıdır.

Bu məsələnin bir tərəfidir. Əsas diqqət yetirilməli məqam odur ki, böyük dövlətlər bizi (Ermənistan və Azərbaycanı) nə qədər bir-birinə yovuşmaz (eləcə də zəif) hesab edirlər ki, dünyanın o başından gəlib Zəngəzurda ağsaqqallıq etmək, dəhlizi nəzarətə almaq, burada söz yiyəsi olmaq istəyirlər.

Halbuki 40 kilometrlik Mehri yolunun əsas iki ölkəyə dəxli var. Bu ərazi bizim qədim, ermənilərin isə də-yure ərazisidir.

Ataların məşhur "qonşu mərdiməzar olmasa, bağ çəpəri neylər" kəlamını perefraz edib bu məsələyə toxusaq, belə alınar: "Qonşu mərdiməzar olmasa, yola dəhliz statusu lazımlı olmaz".

İndi rusiyalı deputat Konstantin Zatulin öz "iti ağı" ilə düşünüb tapıb ki, ABŞ səfirinin Zəngəzur dəhlizinin icarəyə götürülməsi ideyası barədə dediyi sözlərin arxasında "bugünkü Ermənistan və Azərbaycan rəhbərliyinin belə bir variantda razılığı dayanır".

Əlbəttə, elədir. Neçə vaxtdır danışıqlar gedir, mövqələr yaxınlaşdırılır, tərəflər yavaş-yavaş ortaq məxrəcə gəlirlər.

Ancaq Zatulin Rusiya-Ermənistan və Rusiya-Azərbaycan münasibətlərindəki son gərginliklərin süni şəkildə yaradıldığını deyərək yalnız onda haqlıdır ki, bəli, belə gərginliklər süni şəkildə yaradılıb, amma bunu Rusiya yaradıb. (Yekaterinburq hadisələri təbii olaylar deyildi).

Dünyada Ermənistanla Azərbaycanın əbədi düşmən kimi qalmasını istəyən iki dövlət varsa, biri məhz Rusiyadır. O biri də uzaqda deyil. O ölkə də eynilə Rusiya kimi həmişə öz imperiya maraqlarından çıxış edir.

Zatulin "regionun yeni sahibləri" kimi bir ifadə də işlədib. Əslində bu ifadə də böyük dövlətlərin öz imperiya ambisiyalarını 21-ci əsrin bu vədəsində də sürdürdüyü göstərir.

Bunlar belədir, nə etsinlər, necə etsinlər, öz milli dövlətçiliyi olan kiçik dövlətləri müstəqil yaşamağa qoymasınlar, onları yarımvassala çevirsinlər, özlərindən asılı vəziyyətə salsınlar, sərvətlərini maksimum ucuz qiymətə əldə etsinlər və sair və ilaxır.

Ermənistanı idarə edənlər vaxtilə daha ağıllı olsaydılar, qonşuya xəyanət etməsəydilər, "qonşu qonşunun küllünə möhtacdır" prinsipindən çıxış etsəydilər, indi Rusiyanın, İranın, Amerikanın Zəngəzurda nə işi vardı? Onlar sahəni boş, yiyəsiz görüb ortaya çıxıblar.

Yəqin ki, bu durum Ermənistanda da minlərlə adamın qüruruna toxunur ki, uzaqlardan gələn yadellilər sırf öz maraqları naminə iki xalqın arasında arbitrlük edirlər və bu zaman düşmənləri barışdırmaqdan çox, öz iqtisadi maraqları düşündürür.

Rusiya əmək miqrantlarına qarşı siyasəti sərtləşdirməyə davam edir. Bu dəfə “Yeni insanlar” fraksiyasının deputatları miqrantlara rəsmi maaşlarından artıq məbləğdə pulun xaricə köçürülməsinə qadağa qoyulmasını təklif ediblər. Bildirilir ki, köçürmə məbləği həddən artıq olduqda, gəliri təsdiq edən vergi bəyannaməsi tələb olunmalıdır. Təşəbbüs Mərkəzi Bankın rəhbəri Elvira Nabiullinaya göndərilib.

Təklif Duma fraksiyasından gəlsə də, təcrübə göstərir ki, Rusiya hakimiyyəti miqrantların zərərinə olan belə mürtəce dəyişiklikləri bir qayda olaraq məhz kiçik qrupların dili ilə ictimaiyyətə açıqlayır, ardınca proses rəsmi hüquqi aktlara qədər gedir.

Rusiya rəsmi qurumlarının məlumatına görə, 2023-cü ildə xaricdən Rusiyaya gələrək olduğu yerdə qeydiyyatda düşən miqrantların sayı 2022-ci ilə müqayisədə 23 faiz azalaraq 560,4 min nəfər olub. Onların əksəriyyəti (31 faiz) Tacikistan sakinləridir. Saylarına görə ikinci yeri Qırğızıstandan olan immiqrantlar (10 faiz), üçüncü yeri Ukrayna, Ermənistan və Qazaxıstan (9 faiz), dördüncü yerdə Özbəkistan (4 faiz) tutur. Azərbaycandan gələnlər də 4 faiz təşkil edib.

2024-cü ildə Rusiyaya təxminən 6,3 milyon miqrant gəlib. Bildirilir ki, onların yarısı əmək miqrantlarıdır. Əcnəbi vətəndaşların əksəriyyəti Özbəkistan (23,3 faiz), 16,7 faizi Tacikistan, 10,4 faizi Qırğızıstan, 9,5 faizi Belarus vətəndaşlarıdır.

Rusiya rəsmi statistikasına görə, ölkəyə miqrant axınında artımın olduğunu açıqlasa da, bir sıra ekspertlər bunun əksini iddia edərək qeyd edirlər ki, hazırda Rusiyada əmək miqrantlarının sayında azalma müşahidə olunur. Əməkçi miqrantların həmkarlar ittifaqının sədri Renat Kərimov qeyd edib ki, Rusiyaya gələn miqrantların sayı azalıb: “Rusiyadan qovulan miqrantlar artıq geri qayıtmır. Ümumiyyətlə, indi ölkəyə daha az miqrant gəlir. Çünki Rusiyada 2024-cü ilin bütün ili əmək miqrasiyasının sərtləşdirilməsi şüarı ilə keçirilib. Ona görə burada hər bir əməkçi miqrant risk altındadır. Rusiyaya gələn miqrantlar azalıb”.

Kərimovun sözlərinə görə, miqrantların sayının azalması ölkədə əmək bazasının da müvafiq reaksiyasına səbəb olur. Rusiyada işçi qüvvəsi çatışmazlığı var.

Buna baxmayaraq, Rusiya miqrantların ölkəyə gəlişini getdikcə çətinləşdirir, onlara qarşı qaydaları sərtləşdirir. Bunun əsas səbəbi olaraq iki amil çıxış edir: birincisi, miqrantları Ukraynadakı müharibəyə cəlb etmək - bunun üçün əmək miqrantı kimi qeydiyyat çətinləşdirilir, vətəndaşlıq verilməsi üçün müqavilə ilə orduya qoşulanlara imtiyazlar tətbiq olunur. Miqrantlara qarşı qaydaların kəskinləşdirilməsinin digər səbəbi onların Rusiyadan öz vətənlərinə pulköçürmələrinin azalmasına nail olmaqdır. Belə ki, Avropa İttifaqının gözlə-

Rusiyanın rəsmi orqanlarının məlumatına əsasən, 2021-ci il siyahıyaalınmasında 670 minə yaxın insan özünü azərbaycanlı kimi təqdim edib. Amma əmək miqrantlarını və müvəqqəti olaraq pul qazanmaq üçün gələnləri də nəzərə alsaq, bu rəqəmi ikiyə vurmaq olar, yəni 1,2 milyon nəfərdən danışmaq olar.

Son məlumatlara görə, hazırda Rusiyada 331 727 azərbaycanlı miqrant (Azərbaycan vətəndaşları - redaktorun qeydi) yaşayır. Bu, 2024-cü ilin sonu və 2025-ci ilin əvvəlinə aid ən son rəsmi statistikadır. Bu məlumatı Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyindən APA-ya veriblər. Həmin məlumata görə, hazırda Rusiyada miqrasiya məqsədilə 122 568 azərbaycanlı miqrant qeydiyyatdadır. Bu məlumatı səfirliyə Rusiya Daxili İşlər Nazirliyi verib.

Miqrantlarla bağlı daha bir qadağa - Rusiyadan Azərbaycana pul köçürmələri...

nılən sanksiyaları, həmçinin son aylarda neft bazarında yaranan qiymət konyukturunu Rusiya üçün ciddi problemlər yaradır. May ayında Rusiya neftinin orta ixrac qiyməti 52 dollara bərabər olub. Neft gəlirlərinin kəskin azalması fonunda neftin 60 dollarlıq qiyməti ilə hesablanmış Rusiya büdcəsində dəyişiklik qərarına gəlinib.

Neft qiymətlərinin düşməsi, ixrac imkanlarının azalması fonunda Ukraynadakı işğalçı müharibənin ağır xərcləri Rusiya büdcəsində böyük məsir yaranmasına gətirib çıxarıb. Rusiya Maliyyə Nazirliyinin hesabatına əsasən 2025-ci ilin yanvar-may aylarında Rusiya federal büdcəsi 3,393 trilyon rubl və ya ÜDM-in 1,5 faizi həcmində kəsirlə icra edilib. Yanvar-aprel aylarında kəsir 3,225 trilyon rubl və ya ÜDM-in 1,5 faizini təşkil etmişdi. Federal Xəzinədarlığın dərc etdiyi məlumata görə isə, 4 ay ərzində federal büdcə kəsiri 2 trilyon 930,8 milyard rubl təşkil edib.

Cari ilin büdcə qanununda 1,173 trilyon rubl və ya ÜDM-in 0,5 faizi həcmində kəsir nəzərdə tutulmuşdu. Bu isə o deməkdir ki, kəsir proqnozdan iki dəfəyə yaxın çoxdur. Dövlət Dumasında baxılan büdcə dəyişikliklərində 2025-ci ildə kəsiri 3,792 trilyon rubla və ya ÜDM-in 1,7 faizinə qədər artırılıb.

2025-ci ilin yanvar-may aylarında federal büdcənin gəlirləri 3,1 faiz artaraq 14,732 trilyon rubla çatıb. Fe-

deral büdcənin qeyri-neft və qaz gəlirləri 10,492 trilyon rubl təşkil edərək, planlaşdırılan səviyyəni bir qədər üstələyib. Neft və qaz gəlirləri isə 14,4 faiz - 4,240 trilyon rubla qədər azalıb. Məlumatla əsasən, 2025-ci ilin yanvar-may aylarında federal büdcə xərclərinin həcmi 20,7 faiz artaraq 18,125 trilyon rubla çatıb.

İyun ayında neft və qaz gəlirləri ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 33 faizdən çox azalıb. Yanvar-iyun aylarında neft və qazın satışından əldə olunan gəlirlər ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə demək olar ki, 17 faiz azalaraq 4,73 trilyon rubl təşkil edib.

Rusiyanın valyuta gəlirlərinin azalması, müharibə xərclərinin artması fonunda büdcənin təhlükəsizlik yastığı sayılan Rusiya Milli Rifah Fondu (MRF) sürətlə boşalır. İyunun 1-nə fondun 2,8 trilyon rublu (31 milyard dollar) olub ki, bu da 2019-cu ildən bəri minimum göstəricidir. Eyni zamanda bildirilir ki, Ukraynaya qarşı müharibənin üç il ərzində ehtiyatların həcmi rublla iki dəfədən çox, dollarla isə üç dəfə azalıb: 113,5 milyarddan 37,4 milyard.

Gəlirlər azalsa da, Rusiyadan miqrantların vətənə göndərdikləri pullar azalmır. Məsələn, Respublika Mərkəzi Bankının mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, 2024-cü ildə xaricdən Özbəkistana pul köçürmələrinin ümumi həcmi 2023-cü ilə müqayisədə 30 faiz artaraq

14,8 milyard dollar təşkil edib. Bu zaman 11,5 milyard dollar (artım 29 faiz), yeni respublikaya pul köçürmələrinin ümumi həcmi 77 faizi Rusiyadan daxil olub. Özbəkistan tərəfinin rəsmi məlumatına görə, 2024-cü ildə xaricdə müvəqqəti işləyən respublika vətəndaşlarının sayı üçdə bir azalaraq 1,14 milyon nəfərə düşüb. Onların 1 milyona yaxını Rusiyadadır.

2024-cü ildə Rusiyadan Qırğızıstana pul köçürmələrinin həcmi 2023-cü ilə müqayisədə 10,5 faiz artaraq 2,8 milyard dollara çatıb. Bu, Qırğızıstana xaricdən daxil olan köçürmələrin ümumi həcmi 93 faizini təşkil edir. Əlavə edək ki, 2024-cü ilin sonuna Qırğızıstana pul köçürmələrinin ümumi həcmi 2 milyard 989,5 milyon dollar olub.

Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının məlumatına görə, 2024-cü ildə Tacikistana pul köçürmələrinin həcmi rekord həddə - 5,8 milyard dollara çatıb. 2023-cü ildə respublikaya pul köçürmələrinin həcmi 4,6 milyard dollar olmuşdu. Rusiya tacik miqrantları üçün əsas ölkə olaraq qalır. Rusiya Daxili İşlər Nazirliyinin məlumatlarına istinadən qeyd edilir ki, 2024-cü ilin avqust ayına olan məlumata görə, Rusiyada 1,2 milyondan çox tacik miqrant yaşayır ki, bu da Özbəkistandan olan miqrantlardan (təxminən 1,7 milyon nəfər) sonra ölkədə ikinci ən böyük miqrant qrupudur. Rusiyada olan azərbay-

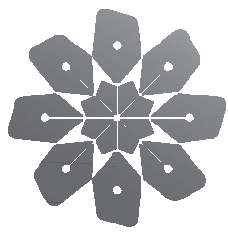
canlıların sayına gəlincə, burada dəqiq məlumat əldə etmək çətinidir. Ümumiyyətlə, Rusiya həmişə azərbaycanlı əmək miqrantlarının axın etdiyi istiqamət olub. Bəzi məlumatlara əsasən, 90-cı illərdən indiyədək 2 milyon azərbaycanlı Rusiyaya əmək miqrasiyası edib. Rusiya Miqrasiya Xidmətinin məlumatına əsasən, 2017-2019-cu illərdə bu ölkəyə gəlib rəsmi əmək miqrantı kimi qeydiyyatda düşən azərbaycanlıların illik sayı 56-57 min nəfər təşkil edib. 2021-ci ildə bu göstərici 63,9 min nəfərə çatıb. 2022-ci ildə Rusiyaya iş dalınca gedib rəsmi qeydiyyatda düşən azərbaycanlıların sayında 3 faizə yaxın artım baş verib. Ukraynadakı müharibəyə cəlb olunmaq təhlükəsinə baxmayaraq, 95,1 min nəfər insan Rusiyaya gedişinin əsas səbəbi kimi əmək miqrasiyasını göstərərək, rəsmi əmək miqrantı kimi qeydiyyatda düşüb. 2023-cü ildə

Bir çox soydaşlarımız əmək miqrantı kimi ödəniş ödəməmək üçün Rusiya vətəndaşlığı alırlar. Belə ki, 2019-cu ildə 9,5 min azərbaycanlı şimal qonşunun vətəndaşı olubsa, 2021-ci ildə bu rəqəm 30,8 min nəfərə çatıb. 2022-ci ildə vətəndaşlığın həm də hərbi mükəlləfiyyət yaratmasına baxmayaraq, 23 min azərbaycanlı Rusiya vətəndaşlığı alıb. 2023-cü ildə bu göstərici 22,4 min nəfər olub.

2022-ci ildəki kəskin artımdan sonra Rusiyadan Azərbaycana pulköçürmələri sürətlə azalıb. Məsələn, 2024-cü ildə fiziki şəxslər tərəfindən Azərbaycana xaricdən göndərilən pul baratlarının həcmi 1 milyard 82 milyon 873 min dollar təşkil edib. Bu, 2023-cü ildə qeydə alınan 1 milyard 654 milyon 815 min dollardan 34,6 faiz azdır. Ötən il Rusiyadan göndərişlərin həcmi 2023-cü ildəki 1 milyard 47 milyon 523 min dollardan 496 milyon 753 min dollara qədər azalıb.

Bu ilin birinci rübündə ölkəyə belə pul axını 229 milyon 494 min dollara bərabər olub ki, bu da 2023-cü ilin eyni dövründəki 294 milyon 420 min dollardan 22 faizədək azdır. Birinci rübə göndərilən vəsaitlərin 85 milyon 651 min dolları Rusiyadandır ki, bu da illik müqayisədə (155 milyon 376 min dollar) 45 faizədək azalma deməkdir.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, 2023-cü ildə ölkə xaricindən alınan vəsaitlərin əhalinin gəlirlərində payı ən yüksək Bakı, Gəncə-Daşkəsən, Qazax-Tovuzda 0,6 faiz, Şəki-Zaqatalada 0,5 faiz, Lənkəran-Astara 0,3 faiz təşkil edib. Bu isə o deməkdir ki, Rusiyadan pulköçürmələri tamamilə dayansa belə, Azərbaycan əhalisinin həyat şərtləri bundan ciddi təsirlənməyəcək.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Gənc nəslin milli mənlük şüurunun inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi

Son illər Azərbaycanda vətənpərvərlik ruhunun nəzərəcarpacaq dərəcədə yüksəldiyi müşahidə olunur. Xüsusilə 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra bu hiss daha da güclənib, cəmiyyətin bütün təbəqələrində özünü göstərmiş. Qazanılan tarixi Qələbə xalqımızın milli birliyini və dövlətinə olan inamını daha da artırır.

Vətənpərvərlik hissi insanın doğma yurduna, xalqına, mədəniyyətinə, tarix və dəyərlərinə bağlılığını əks etdirən ən ali mənəvi dəyərlərdən biridir. Bu dəyərin formalaşması və möhkəmləndirilməsi təkcə müharibə və ya fəvqəladə vəziyyətlərlə məhdudlaşmamalıdır. Sülh dövründə də vətənpərvərliyin inkişafı üçün davamlı tədbirlər görülməli, xüsusilə də təhsil, mədəniyyət və informasiya sahələrində bu istiqamətdə ardıcıl fəaliyyətlər həyata keçirilməlidir.

Təhsil müəssisələrinin bu prosesdə rolu əvəzsizdir. Məktəblərdə və universitetlərdə vətənə sevgi, dövlətçilik ənənələri və milli kimlik kimi mövzuların sistemli şəkildə şagird və tələbələrə aşılması, gələcək nəsillərin milli ruhda formalaşmasına şərait yaradır. Dərs proqramlarında tarixi qələbələrin, qəhrəmanlıq nümunələrinin, xalqımızın mübarizə və dirəniş tarixinin xüsusi yer tutması bu baxımdan vacibdir.

Bundan əlavə, vətənpərvərlik tərbiyəsi, sadəcə, nəzəri deyil, eyni zamanda praktik fəaliyyətlərlə də dəstəklənməlidir. Gənclərin hərbi-idman yarışlarına cəlb edilməsi, təlimlərdə iştirak etməsi, muzeylərə və tarixi abidələrə ekskursiyalar vasitəsilə tarixlə tanış olması onların bu hissi daha dərinlənə dərk etməsinə imkan yaradır. Bu cür tədbirlər vətənə bağlılığı gücləndirir və gələcəkdə onları daha şüurlu vətəndaşlara çevirir.

Vətənpərvərlik dəyərləri bir günün və ya bir hadisənin nəticəsi kimi formalaşmır. Bu, uzunmüddətli və davamlı təbliğatın, ailə tərbiyəsinin, təhsil sisteminin və dövlət siyasətinin vəhdətindən doğan mənəvi haldır. Azərbaycanın gələcəyi üçün milli mənlük şüuruna malik, vətəninə sadıq gənclərin yetişdirilməsi strateji prioritet olmalıdır.

Azərbaycan Hərbi Polisinin sabiq rəisi, polkovnik Rövşən Məhərrəmov "Yeni Müsavat" a açıqlamasında bildirdi ki, son illərdə

Milli şüur, vətənpərvərlik

YENİ MÜSAVAT
N 122 (8732) 17 iyul 2025

"Əvvəllər məktəblilər arasında məktəb, rayon, respublika birinciliyi uğrunda hərbi-idman yarışları keçirilirdi. Təəssüf ki, bu gün bu istiqamətdə də fəaliyyət çox zəifdir, iş səthi aparılır. Fikrimcə, məktəblərdə silahdan istifadənin öyrədilməsi faydalı olardı. Bundan əlavə, məktəblilər hərbi muzeylərə, Hərbi Qənimətlər Parkına aparılmalı, nümayiş olunan texnika və silahlar barədə məlumat verilməlidir. 44 günlük Vətən müharibəsində iştirak etmiş, ehtiyata buraxılmış zabitlərin dövlət olunması da məqsədəuyğun olar.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, tədbirlər sistemli şəkildə həyata keçirilməlidir. KİV və s. vasitəsilə nə

Tarixi Zəfərimizin formalaşdırdığı yeni şüur

Rövşən Məhərrəmov: "Məktəblərdə silahdan istifadənin öyrədilməsi faydalı olardı"

Azərbaycanda vətənpərvərlik ruhu xeyli yüksəlib. Məktəblərdə bu istiqamətdə dərs saatlarının artırılmasına ehtiyac var. Gənclər gələcəyin əsgərləri, hərbiçiləridir. Müharibə görmüş, ehtiyatda olan çox sayda zabitlər olsa da, məktəblərdə həmin zabitlərin bilik və savadından istifadə olunmur. Onların məktəblərdə müəllim kimi qəbul edilməsində müəyyən çətinliklər var.

Hesab edirəm ki, Elm və Təhsil Nazirliyi bu məsələyə diqqət yetirməlidir, müharibə iştirakçısı olan ehtiyatda olan zabitlərimizi, o

həmindən başlamalıdır. Məktəblərdə bu istiqamətdə dərs saatlarının artırılmasına ehtiyac var. Gənclər gələcəyin əsgərləri, hərbiçiləridir. Müharibə görmüş, ehtiyatda olan çox sayda zabitlər olsa da, məktəblərdə həmin zabitlərin bilik və savadından istifadə olunmur. Onların məktəblərdə müəllim kimi qəbul edilməsində müəyyən çətinliklər var.

Hesab edirəm ki, Elm və Təhsil Nazirliyi bu məsələyə diqqət yetirməlidir, müharibə iştirakçısı olan ehtiyatda olan zabitlərimizi, o

qədər təbliğat olsa da, praktiki təcrübə gələcək üçün daha faydalıdır. Ümumtəhsil məktəblərində hərbi sahə ilə əlaqədar mühüm ilkin bilgiləri praktiki cəhətdən izah edəcək şəxslərin təcrübəsindən yararlanmaq lazımdır. 44 günlük Vətən müharibəsindən sonrakı dövrdə televiziyalarda vətənpərvərlik ruhunda çox sayda film, veriliş nümayiş olundu, amma son zamanlar sanki təbliğat bir qədər zəifləyib. 3 min şəhidimiz, 11 minə yaxın qazımız var. Biz qələbəni unutmamalı, gələcək nəsillərə qələbənin necə əldə olunduğunu çatdırmalıyıq".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Nigar HƏSƏNLİ

Rusiyada azərbaycanlı oğurlanaraq meşədə niyə öldürülüb?

Dəstə üzvü 11 il sonra Bakıda tutulub

Rusiyada azərbaycanlının meşədə xüsusi amansızlıqla qətlə yetirilməsinin təfərrüatı məlum olub. Dəhşətli qətl hadisəsi 2013-cü ildə baş verib. Dəstə üzvlərinin hamısı tutulsa da, onlardan biri 11 il istintaq orqanlarından gizlənə bilib. Həmin şəxs 2024-cü ildə Bakıda tutulub.

Musavat.com xəbər verir ki, Bakıda həbs edilən şəxs Ülfət Məmmədovdur. 51 yaşlı Ülfət Məmmədov 2013-cü ildə Rusiyada azərbaycanlı Heydər İsmayilovun qətlində əsas iştirakçı olaraq axtarışda olub.

50 yaşlı Heydər İsmayilovun qətlində şübhəli bilinən digər şəxslər saxlanılsa da, Ülfət Məmmədov Rusiyanı tərk edərək gizlənə bilib. Onun yeri 2024-cü ildə Bakıda müəyyən edilib.

Dəstə üzvləri "xüsusi amansızlıqla qəsdən adam öldürmə", "xuliqanlıq niyyəti ilə qəsdən adam öldürmə", "adam oğurluğu" maddələri ilə təqsirli bilinərək cəzalandırılıblar.

Qətl hadisəsinə görə Cabir Cəfərov, Zahir Cəfərov, Rahib Cəfərov və Tacikistan

vətəndaşı Tohir Odiloviç Rusiyada saxlanılıb. Onlar məhkəmənin hökmü ilə 12 ildən 15 ilə qədər cəza alıblar.

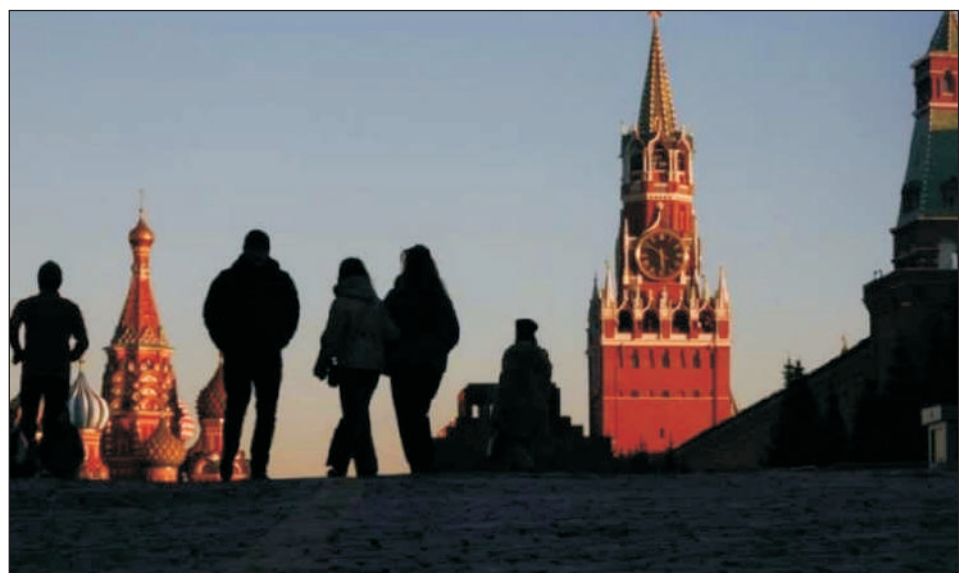
Ülfət Məmmədovun cinayət işi üzrə məhkəmə araşdırması isə Azərbaycanda baş tutub.

İstintaqla müəyyən edilib ki, dəstə üzvləri 2013-cü il tarixdə Rusiya Federasiyasının Leningrad vilayətinin Luqa rayonunun Krasniye Qon kəndində meşəlik ərazidə 1963-cü il təvəllüdlü Heydər İsmayilovu öldürüblər.

Məlumatla görə, Heydər İsmayilov həbs edilənlərdən Cabir Cəfərovun mağazasında satıcı işləyib. Cabir Cəfərov aldadıldığını, Heydər İsmayilovun onun külli miqdar pulunu ələ keçirdiyini iddia edib. Dəstənin digər üzvləri ilə Heydər İsmayilovun Rusi-

yada yaşadığı evə gedərək axtarış aparıblar. Lakin pulu tapa bilməyiblər. Bundan sonra Heydər İsmayilova pulu qaytarması üçün vaxt verilib. Bir neçə dəfə onun evinə gələrək yenə də pulu axtarıblar. Pul tapmadıqları üçün Heydər İsmayilovu yoldan oğurlayaraq iki müxtəlif ünvanda bir neçə gün girov kimi saxlayıblar. Lakin Heydər İsmayilovdan pulun yerini öyrənmə bilməyiblər.

Sonuncu dəfə dəstə üzvləri Heydər İsmayilovu meşəyə aparıblar. Ondən pulun yerini soruşublar. Heydər İsmayilov pulu evdə, hamamda gizlətdiyini deyib. Cabir Cəfərov pulu axtarmaq üçün evə gedib. Amma tapa bilməyib. Bu zaman meşədə Heydər İsmayilovun yanında olan Ülfət Məmmədova zəng edərək pulun deyilən yerdə olmadığını söyləyib. Ülfət Məmmədov əsəbləşərək Heydər İsmayilovu yalan da-

nişdığı üçün öldürmək qərarına gəlib. Onun qarın və boğaz nahiyələrinə çoxsaylı zərbələr endirib. Sonra da meyitin üstünü qarla örtüb.

İş üzrə şahid qismində Heydər İsmayilovun Rusiyada qeyri-rəsmi münasibətdə olduğu qadın da ifadə verib. O, adıçəkilən dəstə üzvlərinin zorla yaşadığını evə gəl-

diklərini, otaqlarda axtarış apardıqlarını təsdiq edib. Onun sözlərinə görə, əvvəlcə məsələnin nədən ibarət olmasından xəbəri olmayıb. Sonradan Heydər İsmayilov ona deyib ki, Cabir onun pulunu götürdüyündən şübhə edərək pulunu tələb edir. İstintaq zamanı məlum olub ki, Ülfət Məmmədov

21 yaşında da adam öldürdüyünə görə həbs edilibmiş. Ülfət Məmmədov həmin cinayət işi üzrə 11 il həbs cəzası alaraq 2006-cı ildə cəzasını tam çəkərək azadlığa çıxıb.

Ülfət Məmmədov dəstə üzvü olaraq bu qətlə görə 15 il həbs cəzası alıb.

□ **İkinci MURADOV,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanla Özbəkistan muğam ifaçılığı sahəsində əlaqələri genişləndirir

Beynəlxalq Muğam Mərkəzinin rəhbəri Sahib Paşayev "Özbəkistanın mədəniyyət elçisi" adını aldı

Beynəlxalq Muğam Mərkəzi birgə əməkdaşlıqla bağlı əlaqələrini günü-gündən genişləndirir. Muğam sənətinin geniş inkişaf etdiyi Özbəkistanla əlaqələrin qurulması da muğam ifaçılığı və tədrisi, eləcə də muğam irsinin araşdırılması yönündə tövrübə və sənət mübadiləsinə xidmət edir.

Azərbaycan-Özbəkistan mədəni əlaqələrinin köklü tarixi var. Müasir dövrdə bu əlaqələr daha da genişlənərək inkişaf edir. Bu günlərdə Beynəlxalq Muğam Mərkəzinin (BMM) direktoru, Əməkdar artist Sahib Paşazadə "Özbəkistanın mədəniyyət elçisi" fəxri adına layiq görülüb. O, 10 ildən artıqdır ki, Özbəkistanda təşkil edilən mədəni tədbirlərin fəal iştirakçısıdır. Tanınmış tarzen 2017-ci ildə Özbəkistanın Səmərqənd şəhərində keçirilən "Şərq tərənləri" festivalında 20 illik fasilədən sonra tar ifaçısı kimi Qran-Pri mükafatına layiq görülüb. 2018-ci ildə isə Özbəkistanın Şəhrisəbz şəhərində keçirilən I Beynəlxalq muğam (makom) sənəti Forumu çərçivəsində Beynəlxalq Muğam Festivalında Sahib Paşazadənin rəhbərlik etdiyi "Muğam" instrumental musiqi qrupu birincilik qazanıb. 2018-ci ilin may ayında Özbəkistandakı Heydər Əliyev Mərkəzinin dəvəti və təşkilatçılığı ilə Daşkənddə Türkiyə sarayında Azərbaycan Respublikasının yaranmasının 100 illiyi münasibətilə Özbəkistanın Simfonik Orkestri (dirijor Kamoloddin Urinbayev) ilə solo konsert proqramı ilə çıxış edib. 2022-ci ilin mart ayında Özbəkistan-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyətinin Fəxri Fərmanı ilə təltif edilib. 2019-cu ildə isə Xarəzm vilayətinin Xivə və Ürgənc şəhərlərində keçirilən mədəni tədbirlərdə çox yüksək səviyyədə iştirakına görə Xarəzm valisinin fəxri fərmanı ilə təltif edilib. 2020-ci ildə Azərbaycan və Özbəkistan arasında Xalq Çalğı Alətləri üzrə I Beynəlxalq Festivalda münəfi kimi iştirak edib, 2022-ci ildə Özbəkistanın Xivə şəhərində keçirilən "Lazgi" Beynəlxalq Musiqi Festivalında fəxri qonaq kimi iştirak edərək Xarəzm vilayətinin şəhərlərində ustad-dərsəri verib. İstedadlı tarzen dəfələrlə Özbəkistanın Daşkənd, Səmərqənd, Buxara, Nəvai, Xivə, Ürgənc və bir çox şəhərlərində keçirilən çoxsaylı mədəni tədbirlərdə ölkəmizi layiqincə təmsil edib.

Bütün bu fəaliyyət iki ölkə arasında mədəni əlaqələrin daha da sıx olmasına xidmət etməklə yanaşı, Azərbaycan muğam sənətinin Özbəkistanda layiqli şəkildə təbliğidir.

Məhz bu məhsuldar fəaliyyət nəticəsində hazırda Sahib Paşazadənin rəhbərlik etdiyi Beynəlxalq Muğam Mərkəzi Özbəkistanın bir çox ali təhsil müəssisələri və muğam üzrə mərkəzləri ilə birgə əməkdaşlıq haqqında memorandum imzalayıb. Eyni zamanda Özbəkistanın musiqi təhsili müəssisələrində ustad dərsəri ilə çıxış edən tarzenin yüksək peşəkarlığı nəzərə alınaraq bu ali təhsil müəssisələrinin "Fəxri professoru" adına layiq görülüb.

Bu ilin aprel ayında Özbəkistanın Xivə şəhərində keçirilən IV Beynəlxalq Baxşı Festivalı və UNESCO və ICESCO-nun himayəsi ilə təşkil edilən II Türk Dünyası Mədəniyyət Forumunda fəxri qonaq qismində iştirak edən Sahib Paşazadə Yunus Rəcəbi adına Özbəkistan Musiqi Sənəti İnstitutunun "Fəxri professoru" adına layiq görülüb. Fəxri professor diplomunu ona Özbəkistanın mədəniyyət naziri Ozodbek Nazarbekov təqdim edib.

Diplom Sahib Paşazadəyə Özbəkistan və Azərbaycan arasında musiqi sahəsində əlaqələrin inkişafında və möhkəmləndirilməsində xidmətlərinə görə təqdim edilib.

Xatırladaq ki, bundan əvvəl Beynəlxalq Muğam Mərkəzinin direktoru, Əməkdar artist Sahib Paşazadə Özbəkistan Dövlət Sənət və Mədəniyyət İnstitutunun "Fəxri professoru" adına da layiq görülmüşdü.

□ "Yeni Müsavat"

Bir qərinə öncə teleefir məkanına az çıxan, təvazökar görünüşlü bu şəxs həm də özəl səs tembri, mələhətli ifası ilə seçilirdi. Hər adamın tv-yə çıxma bil-mədiyi vaxtlarda o, tez populyarlaşmışdı. Onun "İntizar", "Dalgalar", "Vəfadarım" və başqa mahnıları gerçəkdən hit olmuşdu, dillər əzbəriydi... Amma sonradan sanki yoxa çıxdı... Nə efirlərdə göründü, nə də ifaları qulağımıza dəydi.

"Alim Qasimova dərslər demişəm" - səhnəni erkən tərk edən, gömrük polkovniki olan müğənni 30 ildən sonra danışdı - müsahibə

Söhbət müğənni, pedaqoq, polkovnik Azad Zamanovdan gedir. "Yeni Müsavat"ın əməkdaşı uzun illər səhnədən uzaq düşən sənətkarla söhbətləşib:

- Azad bəy, çoxdandır sizdən xəbər yoxdur. Haralardasınız, nə işlə məşğul olursunuz?

- Bu yaxınlarda 70 yaşım oldu, təqaüddəyəm, yavaş-yavaş qocalırıq (gülür). Bakıda yaşayıram, amma Neftçalaya da gedirəm, orada Kür çayının kənarında qəşəng evim var. Hazırda da rayondayam, dəniz kənarına istirahətə gəlmişəm. Həyatım yaxşı keçir.

- Kür çayına mahnı həsr etmişinizmi?

- "Ana Kürüm" mahnısını Aşıq Pənahnadan sonra mən oxumuşam.

- Təqaüdə çıxdığınızı dediniz, bəs yaradıcılıq? İlham mənbəyiniz də pensiyadadır?

- Saytım baxın, oraya tez-tez yeni ifalarımı yerləşdirirəm. Televiziya özümlə tez-tez getmirəm. Nə qədər yalvarıb çağırırlar. Televiziya mənim vəziyyətimni bilirsiniz. Ona görə də əvvəllər ifa etdiyim mahnıları özümlə üçün yənidən aranjiman edib oxuyuram. Cabir Novruzun, Baba Vəziroğlunun sözlərinə yazılan mahnılara yenidən nəfəs verirəm. Neftçalada istirahət edərkən oxumağa da vaxtım olur.

- Toylara da gedirsiniz?

- Əlbəttə. Neftçala camaatı məni toylara dəvət edir. Bakıda da el şənliklərində oxuyuram. Lakin hər toya getmirəm, seçim edirəm.

- İndiki müğənnilər toya bəhə qıymətə gedirlər. Siz də dəbə uyğun qiymət dəyirsiniz?

- Yox. Lap gənclik illərimdən bu günə qədər heç vaxt toya gedəndə konkret məbləğ istəməmişəm. Gedib oxuyuram, yaxşı da yola salırlar. İndiki zamanədə ayağımı dirəyib hansısa miqdarda pul istəmək mənim üçün ayıb sayılır. Məni toya çağırırlarsa, deməli, yaddan çıxmamışam. Elə adam var ki, həm özünün, həm oğlunun, həm də nəvəsinin toyunda oxumuşam.

- Sənət adamlarından kimlərlə dostluq edirsiniz?

- Xüsusi dostluq əlaqəm yoxdur. Görəndə salamlayıram, vəssalam. Üzdə olan

Azad Zamanov

müğənnilərin çoxu İncəsənət Universitetində dərslər deyərək mənim tələbələrim olub. Məsələn, Alim Qasimova, Brilliant Dadaşovaya, Mənsüm İbrahimova, Manaf Ağayevə, Almaz Ələsgərliyə aktyorluq sənəti üzrə dərslər demişəm.

- Bildiyimə görə, həm də məmur olmusunuz. Sənət və vəzifə, ikisini bir araya necə sığdırırdınız?

- Bəli, Astarada gömrük idarəsinin rəisi kimi fəaliyyət göstərmişəm. Oradan polkovnik kimi təqaüdə çıxmışam.

"Qara yanvar" hadisələri, ondan sonra anamın, atamın, qardaşlarımla ard-arda itkisi məni ruhdan saldı. Dağa oxumaq istəmədim. Qərar verdim ki, müğənnilikdən uzaqlaşım və ixtisasımı deysim. Həmin vaxt İncəsənət İnstitutunda dekan müavini idim. Beləliklə, 40 yaşında işimdən getdim və peşəmi dəyişdim, əvvəlcə hüquq, sonra beynəlxalq hüquq üzrə təhsil aldım. 30 il mahnı oxumadım.

- Müğənni olmaq çətin idi, yoxsa məmur...

- Əslində çətin iş yoxdur. Çətinlikdən qorxmayın, o, insan üçündür. Əsas məsələ ezm və anlayış göstərməkdir. Savadlı insan üçün həyatda heç nə çətin deyil. Öz üzərində işləyirsənsə, bütün qapılar

zən toylarda qarşılaşırsız, hamısına böyük hörmət var. Gəncləri qorumaq lazımdır. Hər aşıqın öz dövrəni var. Bizim dövrümüzdə də yaşlı nəsil, xanəndələr bəzən ifalarını işləyirsənsə, bütün qapılar

ki, filankəslər "3 badam, bir qoz" oxuyanlardır. Həmin vaxtlar bəstəkar mahnıları oxuyanlar da az idi. Çünki Tofiq Quliyev, Hacı Xanməmmədov kimi bəstəkarların mahnısını oxumaq asan məsələ deyildi. İndi "3 badam, bir qoz" musiqisini bəstələyən də özünə bəstəkar deyir. Belələri bir gündə 10 mahnı yazır. Özü bəstələyir, özü də oxuyur. Mən başa düşə bilmirəm, belə şey olar?

- Neçə övladınız var?

- Üç qız övladım, 1 nəvəm var. O da mənim adıma daşıyır.

- Onlarda incəsənətə maraq olmadı, ya siz icazə vermədiniz?

- Bəlkə də gələcəkdə ikinci Azad Zamanov olaçaq. Nəvəmlə birgə mahnıları ifa edirik. Təhsil alsın, peşəyə sahib olsun. Səsi varsa, özü üçün də oxuya bilər, səhnəyə çıxmaq şərt deyil. Bizim dövrümüzdə uşaqlar sənətcilə olmasalar da musiqi ilə məşğul olurdular. Məsələn, mən tar məktəbini bitirmişəm. Azərbaycan xalqı çox istedadlıdır. Hər evdə musiqi alətində ifa edən və ya oxuya bilən adam var. Amma bu o demək deyil ki, hər kəs müğənni olmalı, səhnəyə çıxmalıdır. Uşaqlara ilk növbədə təhsil vermək lazımdır. Oxuyan çoxdur, istedadı başqa işlərə yönəldin.

- Yeri gəlmişkən, hələ də sizə Xalq artisti adı verilməyib. Bu biganəlik nədən qaynaqlanır?

- Heç əməkdar artist adı da verilməyib, qalmışdı ki, Xalq artisti (gülür). Eybi yox, dövlət mənə işlədiyim müddətdə polkonik rütbəsi verdi. Mən xalqın artistiyəm.

□ **Sahabə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Bakıda motosiklet təhlükəsi böyüyür - 6 ayda 4 ölü, 16 yaralı

Paytaxt yollarında son dövrlər motosiklet, moped, skuter və velosipedlərin sayı xeyli artıb. Lakin nəqliyyatın bu növünü idarə edənlərin hamısı yol hərəkəti qaydalarına riayət etmir. Bu isə tək-cə onlar üçün deyil, həm də digər yol iştirakçıları üçün ciddi təhlükə yaradır.

Musavat.com xəbər verir ki, Daxili İşlər Nazirliyinin Nəqliyyatı İntellektual İdarəetmə Mərkəzinin yaydığı məlumatlara görə, motosiklet və moped sürücüləri arasında tez-tez rast gəlinən qayda pozuntuları sırasında svetoфорun qırmızı işığında keçmək; ara məsafəsini qorunmaq; təhlükəli manevrlər etmək; yol nişanlarını nəzərə almamaq; qoruyucu dəbilqədən istifadə etməmək; avadanlıqları yüksək sürətlə idarə etmək kimi hallar üstünlük təşkil edir. Bu cür məsuliyyətsizliklərin acı nəticələri də özünü çox göstərmir. Bu ilin ilk 6 ayında respublika yollarında məhz mo-

tosiklet və moped sürücülərinin günahı ucbatından 17 yol-nəqliyyat hadisəsi baş verib. Bu qəzalar nəticəsində 4 nəfər həyatını itirib, 16 nəfər isə xəsarət alıb. Yalnız Bakıda qeydə alınan 7 qəza nəticəsində 9 nəfər xəsarət alıb.

Rəsmi qurumlar bildirirlər ki, bəzi sürücülərin "irəli düşmək", "tələsik getmək", bəzən isə bilərəkdən qayda pozmaq kimi davranışları sadəcə rəqəmlərlə ölçülən statistika deyil. Bu, valideynini, övladını itirən ailələrin faciəsidir. Hazırda vəziyyətin yaxşılaşdırılması üçün aidiyyəti qurumlar tədbirlər görür. Nəqliyyatı İntellektual İdarəetmə Mərkəzi və Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsinin Dövlət Yol Polisi İdarəsi tərəfindən ikitəkərli nəqliyyat vasitələrinin sürücüləri ilə maarifləndirici görüşlər keçirilir, yol hərəkəti qaydaları izah olunur.

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Elməddin Muradlı Musavat.com-a deyib

ki, son illər motosiklet və mopedlərin sayının artması ilə yanaşı, bu nəqliyyat vasitələrinin idarə edən şəxslərin yol hərəkəti qaydalarına biganə münasibəti də müşahidə olunur: "Təəssüf ki, bir çox sürücülər bu nəqliyyat vasitələrini şəhər içində sanki yarış meydanı kimi idarə edirlər. Ara məsafəsi saxlamamaq, təhlükəli manevrlər, dəbilqədən istifadə etməmək və sürət həddini aşmaq artıq normaya çevrilib. Bu isə yol hərəkətinə təhlükəsizlik prinsiplərinə ciddi ziddir".

Elməddin Muradlı deyib ki, sürücülər bilməlidir ki, hər qayda pozuntusu bir insanın həyatı bahasına başa gələ bilər: "İkitəkərli nəqliyyatın yüngüllüyünə aldanıb məsuliyyətsiz davranmaq özləri üçün də, digərləri üçün də ağır nəticələr doğurur. Motosiklet və mopedlər təhlükəsizlik baxımından avtomobillərə nisbətən daha həssas nəqliyyat vasitələridir. Bu səbəbdən

onları idarə edənlər həm öz həyatlarını, həm də ətrafdakı insanların həyatını təhlükəyə atırlar. İctimai nəqliyyata yaxın məsafələrdə qəfil manevrlər etmək, piyada keçidlərində gözləmədən keçmək və ya svetoфорun qırmızı işığını vəcə almamaq birbaşa qəzaya səbəb olur".

Elməddin Muradlı təklif edir ki, bu sahədə inzibati cəzalarla yanaşı, sürücülərin maarifləndirilməsi də sistemli və davamlı xarakter alsın: "Yol hərəkəti qaydaları yalnız avtomobil sürücüləri üçün deyil, ikitəkərli nəqliyyat vasitələrinin sürücüləri üçün də mütləq şəkildə öyrədilməli və tətbiq olunmalıdır. Xüsusən də bu nəqliyyat vasitələrinin icarə şirkətləri vasitəsilə yayılması fonunda sürücülük mədəniyyəti və məsuliyyəti mövzusunda daha çox diqqət yetirilməlidir".

□ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,** Musavat.com

Şəmkirdə dəhşət: 24 yaşlı şəxs ona əmanət edilən bacılara qarşı zorakılıq etdi

Şəmkirdə dəhşətli cinayət hadisəsi baş verib. 24 yaşlı şəxs 9 və 10 yaşlı qızlara qarşı seksual xarakterli zorakılıq hərəkətləri edib. Ailəsi uşaqları həmin şəxsə baxması üçün əmanət edibmiş.

"Yeni Müsavat" xəbər verir ki, hadisə rayonun kəndlərinin birində baş verib.

2001-ci il təvəllüdlü Qafar (ad şərtidir) qonşuları olan iki azyaşlı qıza qarşı seksual xarakterli zorakılıq hərəkətləri edib. Həmin qızlar bacı olub.

Hadisənin üstü isə qonşuluqda olan şəxsin evə gələn zaman gördüyü mənzərə ilə açılıb. Qonşu gördüklərini uşaqların atasına danışdı. Uşaqların atası Qafarın evinə gedərək onu döyüb. Qafar uşaqların atasının əlindən qaça bilib. Bir neçə saat sonra uşaqların atası kənd ərazisində Qafarı taparaq onu yenidən döyüb, başında şüşə butulka sındırıb. Qafar yenə də qaçmağı bacarıb. Bu dəfə onu polis tapıb.

Qafar zərərçəkmiş qızların və şahidin ifadəsi əsasında məsuliyyətə cəlb edilib. Qafar özünü qismən təqsirli bilərək deyib ki, azyaşlı bacılardan birinə qarşı əxlaqsız hərəkət edib və əməlinə peşmandır. O, hər kəsdən üzr istəyərək bağışlanmasını xahiş edib.

Zərərçəkmiş qızların atası məhkəmədə ifadə verən zaman Qafarı bağışladığını, lakin ona cəza verilməsini məhkəmənin mülahizəsinə buraxdığını deyib.

Məhkəmənin hökmü ilə Qafar 15 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

□ **İLKİN,** "Yeni Müsavat"

"270 nəfərlik müəssisədə 700 nəfər məhbus var"- qadın türməsindən şikayət gəlir

"270 nəfər üçün nəzərdə tutulan cəzaçəkmə müəssisəsində cəza çəkən qadınların sayı 700 nəfərə çatır".

Bu fikirlər "Yeni Müsavat"a Penitensiar Xidmətin 4 saylı cəzaçəkmə müəssisəsində cəza çəkən bir qrup qadın məhbus tərəfindən göndərilən məktubda yazılıb.

Ötən ay 12 saylı cəzaçəkmə müəssisəsinin məhkumları üçün nəzərdə tutulmuş yaşayış binasının dam örtüyünün uçması nəticəsində bir məhkum dünyasını dəyişmişdi. Həmin hadisədən sonra 4 saylı cəzaçəkmə müəssisəsində cəza çəkən bir qrup qadın redaksiyamıza müraciət edərək baş verən hadisədən narahatlıqlarını dilə gətiriblər.

Bildirilir ki, hazırda 4 saylıda da vəziyyət gərgindir və onlar da həyatları üçün təhlükə hiss edirlər.

Məktubda qeyd edilib ki, 270 nəfərlik cəzaçəkmə müəssisəsində məhbusların sayı 700 nəfərə çatır. 6 nəfərlik kameralarda 10 nəfər, 4 nəfərlik kameralarda isə 7 nəfər saxlanılır.

Məhbus xanımlar məktubda hazırda cəzaçəkmə müəssisəsinin həddindən artıq "yüklənməsindən" narahat olduqlarını qeyd edərək yaranmış vəziyyətin rəsmi qurumlar tərəfindən nəzarətə götürülməsini istəyirlər.

Qeyd edilən iddialarla bağlı Penitensiar Xidmətə sorğu ünvanlanmışdır. Lakin 1 aydan artıq vaxt keçsə də cavab ala bilməmişik.

□ **İ.MURADOV** "Yeni Müsavat"

Rusiyada məşhur MMA döyüşçüsü güllələndi

Qarışıq döyüş növləri (MMA) üzrə məşhur döyüşçü Timur Xizriyev Mahaçqalada çoxsaylı güllə yarası alıb. Musavat.com xəbər verir ki, məlumatı TASS-a idmançıya yaxın mənbə açıqlayıb.

Shot Telegram kanalının məlumatına görə, Xizriyevə iki nəfər hücum edərək 10-a yaxın atəş açıb. Hadisə yaşayış binasının həyətinə baş verib.

"Xizriyevə hücum olub. O, əməliyyat olunub, ən azı beş güllə dəyib. Bildiyimə görə, içəri girən güllələr olmayıb", - agentliyin mənbəsi bildirib.

29 yaşlı Xizriyevin hesabında qarışıq döyüş növləri üzrə 18 qələbəsi var.

□ **Musavat.com**

Üç nəfərin həlak olduğu qəzanı törədənə hökm oxundu - şərti cəza

Hacıqabulda 3 nəfərin öldüyü dəhşətli qəza-ya görə açılan cinayət işi üzrə məhkəmə araşdırması başa çatıb. Qəza-ya səbəb olan sürücüyə hökm oxunub.

Musavat.com xəbər verir ki, hadisə bu ilin yanvar ayında Hacıqabulda baş verib.

"VAZ-2107" markalı avtomobil magistral yolda manevr qaydasını pozaraq "Mercedes" markalı avtomobilə toqquşub. "VAZ-2107" idarə etmədən çıxaraq yol kənarındakı "Hyundai Sonata", "Hyundai Tucson" və "KIA" markalı minik maşınlarına da çırpılıb.

Qəza nəticəsində "VAZ-2107" markalı avtomobildə olan Yusif Qəhrəmanov, Günel Qəhrəma-

nova və Aminə Qəhrəmanova dünyasını dəyişmişdi.

"VAZ-2107" markalı avto-

mobilin sürücüsü Vilayət Qəhrəmanov olub.

Məlumatla görə, qəza zamanı dünyasını dəyişən Aminə Qəhrəmanova sürücünün həyat yoldaşı, Günel isə qızı olub. 9 yaşlı Yusif isə onun qardaşı oğlu imiş.

Məhkəmə araşdırması zamanı təqsirləndirilən Vilayət Qəhrəmanov törətdiyi əməldən peşman olduğunu, ani diqqətsizlikdən baş verən hadisəyə görə böyük sarsıntı keçirdiyini deyib. Onun himayəsində hazırda bir azyaşlı övladı var.

İstintaq zamanı məlum olub ki, mərhumların hüquqi varisləri sürücüdən şikayətçi olmayıb.

Məhkəmənin hökmü ilə Vilayət Qəhrəmanov barəsində şərti cəza təyin edilib.

Ali təhsil ocaqlarında təhsil alan birinci kurs tələbələri deyirlər ki, onların şəxsi razılığı olmadan hər ay təqaüdlərindən 3 manat çıxılır. Oxu.az yazıb ki, bunun səbəbi özləri də bilmədən Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinə məcburi üzv olmalarıdır.

“Təqaüdümüzdən tutulan pulun Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinə köçürülməsi ilə razı deyiləm. Çünki bu məsələni qərarlaşdıranda məndən fikrimi soruşmayıblar. 3 manata belə ehtiyacı olan tələbələr var?”, - deyər onlardan biri narazılığını bildirib.

Statistikaya görə, bu gün ali təhsil ocaqlarında 180 mindən çox tələbə təhsil alır. Onların 70 minə qədər dövlət sifariş ilə oxuyur. Təxminən 35 min tələbə hər ay təqaüd alır və nəzərə alsaq ki, hər ay bu məbləğdən 3 manat tutulur, bu isə ayda 100 min manatdan çox vəsaitin toplanması deməkdir.

Təhsil eksperti Ramin Nuraliyevin sözlərinə görə, tələbələr sözündən təşkilat üzv olması onların istəklərinə uyğun həyata keçirilməlidir: “Əgər tələbə məcburi olaraq bu təşkilat üzv olursa, öz istəyi ilə ərizə yazaraq oradan xaric olunmasını tələb edə bilər. Burada məcburiyyət yolverilməzdir”.

Universitetlərdə tələbələrə həmkarlar ittifaqı üzvlüyü və onlardan toplanan vəsaitlə bağlı yaranan müzakirələrə **təhsil eksperti Elmin Nuri** münasibət bildirib. Ekspert “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında qeyd edib ki, bu cür təşkilatlar yalnız Azərbaycanda deyil, dünyanın bir çox ölkəsində fəaliyyət göstərir və əsas mexanizm birmənalı şəkildə ianələr və könüllü iştirak əsasında formalaşır: “Ümumiyyətlə, Həmkarlar İttifaqı istər könüllü üzvlük, istərsə də könüllü üzvlərdən gələn ianələr hesabına formalaşan bir mexa-

nizmdir. Bu, dünyanın hər yerində belədir. İstər təhsil sahəsində, istər tibb və digər sahələrdə həmkarlar təşkilatları mövcuddur. Hamısı eyni prinsipə, könüllülük və şəffaf ianə əsasında fəaliyyət göstərməlidir”.

Ekspertin fikrincə, həmkarlar ittifaqı yalnız ildə bir dəfə verilən putyovkalarla məhdudlaşmamalı, sosial dəstək, hüquqi yardım, tələbələrin və müəllim heyətinin sosial rifahının yüksəldilməsi ilə də məşğul olmalıdır. Həmkarlar İttifaqının nişanməsinə bu vəzifələr ətrafı şəkildə qeyd olunub.

Bununla belə, Elmin Nuri universitetlərdə tələbələrə ianələrin toplanması və istifadəsi məsələsində şəffaflıq təmin olunmasının vacibliyinə də diqqət çəkib: “Bu məsələnin nə dərəcədə düzgün və hüquqi əsaslarla həyata keçirildiyini mən şəxsən dəyə bilmərəm. Bunun üçün tələbələr arasında sorğular keçirilməli, universitetlərin rəsmi açıqlamaları təqdim olunmalı və ən əsası Təhsil Həmkarlar İttifaqının rəsmi mövqeyi ictimaiyyətə açıqlanmalıdır”.

Hüquqşünas Əkrəm Həsənov isə “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında həm hüquqi, həm də etik baxımdan bu praktikanın tamamilə qanunsuz olduğunu bildirib. Əkrəm Həsənov qeyd edib ki, istər tələbələr, istərsə də işçilər üçün həmkarlar ittifaqına üzvlük yalnız könüllülük prinsipi əsasında həyata keçirilməlidir: “Bu, əlbəttə ki, qanunsuzluqdur. Təkcə tələbələr yox, dövlət orqanlarında çalışan işçilər də məc-

Tələbələrədən tutulan pullar: hər ay 100 min manat hara edir?

Əkrəm Həsənov: “Tələbələrin və işçilərin həmkarlar ittifaqına məcburi üzvlüyü qanunsuzdur”

Hüquqşünas deyir ki, istənilən tələbə və ya işçi bu günə qədər ondan qanunsuz şəkildə tutulan vəsaitin qaytarılmasını hüquqi qaydada tələb edə bilər: “Qanunsuz tutulan vəsaitlə yanaşı, həmin məbləğin illik 5 faizlə birlikdə geri qaytarılması da tələb oluna bilər. Əgər bu qaydaya əməl olunmursa, vətəndaş məhkəməyə müraciət edərək öz hüquqlarını təmin edə bilər. Bu, SSRİ-dən qalmış bir vərdəstir. Necə ki, sovet dövründə insanları məcburən həmkarlar ittifaqına üzv edirdilər, bu gün də bu yanaşma davam etdirilir. Amma bu, nə hüquqa, nə də ədalətə sığır. Üstəlik, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən həmkarlar ittifaqları dünyanın qəbul etdiyi modelə uyğun deyil. Xaricdə bu qurumlar işçilərin və tələbələrin hüquqlarını qoruyan, onlara real dəstək verən strukturlardır. Bizdə isə bu təşkilatlar faktiki olaraq dövlət strukturu kimi fəaliyyət göstərir və ideal fəaliyyəti də müşahidə olunmur”.

□ **Səhənə RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

buri şəkildə həmkarlar ittifaqına üzv edirlər. Üstəlik, maaşlardan və ya tələbələrin təqaüdlərindən aylıq olaraq 2 faiz tutularaq Həmkarlar Konfederasiyasına köçürülür. Bu, açıq şəkildə qanuna ziddir”.

Hüquqşünas vurğulayıb ki, həm Azərbaycan Konstitusiyasında, həm də “Həmkarlar İttifaqları haqqında” Qanunda üzvlüyün yalnız və yalnız könüllü əsasda həyata keçirilməsi qeyd olunub:

“Könüllülük o deməkdir ki, şəxs özü ərizə yazaraq üzv olmaq istədiyini bildirməlidir. Əks halda, bu vəsaitin ondan tutulması cinayət xarakteri daşıyır. Mən tələbə olduğum illərdə də, 1994-cü ildən 2000-ci ilə qədər bu məsələyə qarşı çıxmışam. Bakı Dövlət Universitetinin və Təhsil Nazirliyi yanındakı Tələbə Şuralarının sədri olduğum dövrdə dəfələrlə bu haqda çıxışlar etmişəm, mətbuatda məqalələr də dərc etdirmişəm”.

Ə.Həsənov əlavə edib ki, bu vəsaitin necə xərcləndiyi ilə bağlı da ciddi suallar var: “Sizdən xəbərsiz pul tutulur, həmkarlar ittifaqına köçürülür, amma bu pullarla nə edildiği bilinmir. Təəssüf ki, şəffaflıq yoxdur. Bəzən bəzi üzvlərə istisna həl zonalanna putyovka verilir, lakin bu da sistemli və bərabər əsaslı şəkildə həyata keçirilmir. Toplanan vəsaitin çox cüzi hissəsi istifadə olunur, qalanının aqibəti bilinmir”.

Köç geri dönəndə... - köhnə yurda qayıdanların iş dərdi

Sahib Məmmədov: “Əhəlinin işlə təmini prosesi davamlı şəkildə həyata keçirilir”

Otuz ildən artıq müddət ərzində doğma yurdlarından didərgin düşmüş on minlərlə azərbaycanlının Qarabağa və Şərqi Zəngəzura qayıdışı davam edir. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma işləri nəticəsində keçmiş məcburi köçkünlərin öz doğma torpaqlarına geri dönməsi üçün real şərait formalaşır. Bu proses təkcə ərazi və məkan anlamında bir qayıdış deyil, həm də böyük sosial, iqtisadi və mədəni yük daşıyan, ölkənin tarixində yeni səhifə açan mühüm mərhələdir.

Bu ay ərzində Ağdamın Xıdırli kəndinə 188 ailə köçürüləcək. Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Azərbaycan Prezidentinin xüsusi nümə-

yurduna qayıdacaq.

Xatırladaq ki, bundan əvvəl belə köçlər Şuşa, Kəlbəcər, Füzuli, Laçın, Cəbrayıl, Zəngilan və Qubadlı rayonlarında da olub.

Keçmiş köçkünlər, eləcə də ölkə ictimaiyyəti bu tədrici köç prosesini alqışlayır. Ancaq müvəqqəti bir narahatlıq da var. Bu, köhnə yurdlarına yenedən köçənlərin məşğulluq məsələsidir. Onların bir qismi məktəblərdə, tibb müəssisələ-

rinde, dövlət idarələrində, inşaat sektorunda işlə təmin olunsada, çox hissəsinin bəlli bir müddətdə işləməsi çətin olacaq.

Kəlbəcər, Füzuli, Laçın, Cəbrayıl, Zəngilan və Qubadlı kimi rayonlarda həyata keçirilmiş köçürmə proseslərinin təcrübəsi göstərir ki, insanların yaşayışla yanaşı, işlə təmin olunması da onların bu ərazilərdə qalıcı şəkildə məskunlaşması üçün həyati əhəmiyyət daşıyır. Məşğulluq məsələsi, xüsusilə də peşəsi olmayan və ya işğal dövründə kənd təsərrüfatından uzaq düşmüş insanların üzləşdiyi əsas çətinliklərdən biridir. Dövlət bu problemi aradan qaldırmaq üçün müxtəlif proqramlar-özünüməşğulluq təşəbbüsləri, peşə kursları və əmək yarmarkaları həyata keçirsə də, məşğulluq hələ də tam əhatə təmin olunmayıb.

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Dövlət Məşğulluq Agentliyinin ötənaykı hesabatlarına nəzər salsaq, görürük ki, Füzuli şəhərinə köçürülmüş sakinlərdən artıq 1097 nəfər məşğulluq tədbirlərinə cəlb edilib. Onlardan 1051 şəxsin məşğulluğu təmin edilib (o cümlədən 48 nəfər üçün özünüməşğulluq proqramı üz-

rə kiçik təsərrüfatlar yaradılıb), 46 sakin isə peşə kurslarına cəlb olunub. Cəbrayıl, Zəngilan və Laçında isə növbəti əmək yarmarkaları keçirilib. Yarmarkalarda 5 işəgötürən tərəfindən 60 vakansiya təqdim olunub. Vakansiyalar əsasən tikişçi, xalçaçı, ofisiant, elektrik, santexnik, operator, təsərrüfatçı peşələri üzrə olub.

İyul ayının 2-nə olan məlumata əsasən, Zəngilan rayonunun Ağalı kəndinə köçürülmüş sakinlərdən artıq 359 şəxs məşğulluq tədbirlərinə cəlb edilib. Onlardan 322 şəxsin rayon ərazisində məşğulluğu təmin edilib (o cümlədən rayona köçürülmüş sakinlərdən 27 nəfər üçün özünüməşğulluq proqramı üzrə kiçik təsərrüfatlar yaradılıb), 37 sakin isə peşə kurslarına cəlb edilib. Cəbrayıl şəhərinə köçürülmüş sakinlərdən isə 686 nəfər məşğulluq tədbirlərinə cəlb edilib. Onlardan 633 şəxsin rayon ərazisində məşğulluğu təmin edilib (o cümlədən, rayona köçürülmüş sakinlərdən 27 nəfər üçün özünüməşğulluq proqramı üzrə kiçik təsərrüfatlar yaradılıb), 53 sakin isə peşə kurslarına cəlb edilib.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru Sahib Məmmədov “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında işğaldan azad edilən ərazilərdə geniş iş imkanlarının olduğunu bildirdi. S.Məmmədovun sözlərinə görə, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri həyata keçirilir: “İnfrastruktur salınır, yaşayış,

qeyri-yaşayış evləri tikilir, yeni yaşayış məntəqələri və ona bağlı infrastruktur sıfırdan qurulur. Bunun üçün də çox sayda işçi qüvvəsi tələb olunur. Bəzi peşə sahibləri müəyyən qədər əməkhaqqı ilə bağlı narazılıq bildirsələr də, əhəlinin işlə təminatı prosesi davamlı şəkildə həyata keçirilir. Dövlət Məşğulluq Agentliyi əhəlinin işlə təminatı üçün müəyyən proqramlar həyata keçirir. Buna baxmayaraq, işğaldan azad edilən ərazilərdə məskunlaşmış insanların heç də hamısı işlə təmin olunmayıb. Bunun səbəbi məskunlaşmanın tam başa çatmamasıdır. Dövlət orqanları, büdcə təşkilatları işə düşdükcə iş yerlərinin sayı artacaq. Eyni zamanda infrastrukturun istismarı ilə bağlı işçi qüvvəsi tələb olunaçaq. Məsələn, dəmiryolu xətti işə düşəndə yollarda xidmət üçün, o cümlədən vağzallarda işçi kadrlara ehtiyac olacaq. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, məcburi köçkünlərin ekseriyyətinin ixtisası yoxdur. Yaşlı nəsil işğaldan öncəki dövrdə təsərrüfatlarda çalışıb. Yeni nəslin nümayəndələri arasında isə təhsil alan da var, almayan da. Buna görə də əhəlinin peşəyə yiyələnməsi istiqamətində müvafiq tədbirlər görülməlidir ki, görülür. Əlavə qanunvericilik təminatına ehtiyac olalılar. Vergidən azad etmə kimi güzəştlər də nəzərdə tutulub, müəyyən şərait yaradılıb, lakin işlər bir qədər genişləndirilməlidir”.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
“Yeni Müsavat”

“Məhərrəmlikdə toy etmək olmaz” fikri insanlarda həradan formalaşmış? Belə bir qadağa nə Quranda, nə də İslam dinində mövcuddur. Bu, insanların özlərinin uydurduğu bir dindir - nə Məhəmməd peyğəmbərə, nə də onun yoluna aidliyi olmayan bir anlayışdır. Hər kəs özündən bir qayda icad edə bilər, amma biz qaydaların mənbəyinə - Qurana baxmalıyıq. Quranda isə bu mənada heç bir qadağa yoxdur”.

Bu sözləri Milli Məclisin deputatı Fazil Mustafa News365.az-a açıqlamasında deyib.

“İnsanlara “mətəm ayı”, “mətəm günü” kimi anlayışlar sıyrınıb. Əgər bu, doğrudan da dini bir anlayış olsaydı, müsəlmanlar peyğəmbərin vəfat gününü də hər il mətəm kimi qeyd edərdi. Deməli, bu düşüncə cəhəldir, xurafətdir”, - deputat qeyd edib.

F.Mustafanın fikrincə, insanlar daha ağıllı, maarifçi və sağlam düşüncəli seçimlər etməlidirlər, həyatlarını dünyəvi dövlətin və milli dəyərlərin üzərində qurmalıdırlar. “Din ideologiyaya çevrilə bilməz. Din - inandırıcıdır. Əgər kiməsə hansısa başqa ölkənin dini-ideoloji təsirini, yaxud hansısa “intibah” axınının elementlərini Azərbaycana gətirməyə çalışırsa, buna yol verilməməlidir. Biz həm öz dinimizə, həm də milli dəyərlərimizə sahib çıxmalıyıq”, - deyərək Fazil Mustafa vurğulayıb.

Dini mövzular üzrə mü-təxəssis, araşdırmaçı jurnalist Kənan Rövşənoğlu mövzu ilə bağlı “Yeni Məsavat”-a fikrini belə bölüşüb: “İslamda bütün hökmlərin Quranda yer aldığı, bütün addımların yalnız Qurandan götürül-

Məhərrəmlikdə toy etmək haramdır mı? - Deputatın sözlərinə təpki

Kənan Rövşənoğlu: “Quranda yazılmasa da, Aşura mətəmi dini əsaslıdır; əməvi saxtakarlığına uyanlar Aşurani bayram kimi təqdim edirlər”

lərək atıldığı iddiası doğru deyil. Bəli, İslamın əsas mənbəyi Qurandır, bu barədə heç kim mübahisə etmir. Lakin dini hökmlərin digər mənbələri də mövcuddur.

İslam tarixində İmam Hüseyin (ə) ilk əza və mətəm məclisini Peyğəmbərimizin (s) səhabəsi Cabir ibn Abdullah Ənsari keçirib.

Bəli, Quranda “Aşura gü-

nü toy etmək olmaz” kimi bir hökm yoxdur. Amma Quran mətəm və bayram günlərini əhatə edən bir kitab deyil. Aşurada və Məhərrəm ayında mətəm saxlayan insanlar Peyğəmbərin nəvəsi, İmam Əlinin (ə) və Həzrət Fatimənin (s.ə) oğlu Həzrət Hüseyinin (ə) və ailə üzvlərinin amansızcasına qətlə yetirilməsini, onların əsir alınmış işgəncə ilə xəlifenin

hüzuruna aparılmasını hüznə yad edirlər. Bu hadisə sadəcə bir qətl deyil, Peyğəmbərin ailəsinə qarşı törədilmiş böyük bir zülm idi və müsəlmanlar hər il bu günü anırlar.

Əlbəttə, bu mərasimləri keçirməyənlər də var. Amma bu, Aşura günü mətəm saxlamağın yanlış olduğunu göstərmir. Bu məclislər dərin fəlsəfi mənə daşıyır: haqsızlığa qarşı

çıxmaq, zülmə boyun əymək, İslamda səltənət prinsipinin olmadığını göstərmək.

Buna qarşı çıxanlar da olub. Hətta bəzi saxta hədislər uyduraraq Aşura günü - yeni Məhərrəm ayının 10-cu günündə digər dinlər tarixində bayram hadisələri baş verdiyini iddia edənlər də tapılıb. Lakin bunlar qəbul edilməyib, çünki bu iddialar əməvi saxtakarlığının nəticəsi idi.

Əlbəttə, Aşura mərasimlərinin keçirilməsində bəzi ifrat hallar müşahidə olunub və bu gün də bəzi ölkələrdə belə hallara rast gəlinir. Lakin bu, nadir haldır. Şükür Allaha, bizdə bu cür ifratçılıq yoxdur. Hər kəs bacardığı qədər Peyğəmbər nəvəsinə və Əhli-Beytə (ə) ehtiramını bildirir. Kim bu mətəmdə iştirak etmirsə və ya əleyhinədirsə, bu, onun şəxsi mövqeyidir. Amma “yoxdur” demək böyük iddiadır və heç bir əsas daşımır”.

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin Qazılar Şurasının üzvü, ilahiyyat elmləri doktoru Hacı Surxay Məmmədlinin mövzu ilə bağlı yazısında bildirir ki, klassik şair Məhəmməd Füzulinin “Mahi-Muher-rəm oldu, məsərrət haramdır” kimi bir mısrası var. “Bu beytdə Məhərrəmin hüzn və qəm ayı olduğu, sevinclə keçməsinin doğru sayılmadığı vurğulanır”, - o yazır.

İlahiyyatçı vurğulayır ki, İmam Hüseyin (ə) 14 əsr əvvəl Kərbəla çölündə şəhadətə ucalması bu ayı müsəlmanlar üçün fərqli mənəvi səviyyəyə qaldırıb. Azərbaycanda da bu

məsələyə həmişə həssas münasibət göstərilib. Əsrlərdir ki, Məhərrəmlik dövründə qadınlar xına, bəzək və kosmetik vasitələrdən, kişilər isə rəngli geyimlərdən uzaq durub. Toy-lar, şadanalıqlar keçirilməyib.

Hacı Surxay Məmmədli fikrini belə davam etdirir: “Əgər bir xalq şəhid veribse, analar göz yaşı axıdırsa, o zaman hansı sevincdən, hansı toydan danışmaq olar? 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycanın igid oğulları şəhidlik zirvəsinə ucaldılar. Bu, bizim üçün qürurdur. Amma o qürurun arxasında həm də itki və kədər var. Məhərrəmlik bizə şəhidliyi, fədakarlığı, Hüseyin (ə) yolunu xatırladır”.

İlahiyyatçı qeyd edir ki, toy - şənlilik və çal-çağır ilə müşayiət olunan ictimai hadisədir və əlbəttə ki, hər kəsin toy etməyə haqqı var. Bu da xalqımızın ənənəsinin bir hissəsidir. Lakin Məhərrəm ayının daşdığı mənəvi və tarixi mənə, şəhadət fəlsəfəsi, Əhli-Beytə ehtiram kimi dəyərlər bu dövrdə şadanalıqların keçirilməsini mənəvi cəhətdən uyğun hesab etmir.

Surxay Məmmədlinin fikrincə, toyların bu ayda keçirilməsi nə dini, nə də milli dəyərlər baxımından doğru addım deyil. Bu, tək-cə fiqh məsələsi yox, şəhidliyə sayğı, haqq-adalet mübarizəsinə ehtiram məsələsidir. “Məhərrəmlik - şəhidlik ayıdır. Bu ayda Peyğəmbərimizin nəvəsi İmam Hüseyin şəhid olub. O günlərə hörmət göstərmək, şəhadətə sayğı ilə yanaşmaq hər bir müsəlmanın mənəvi borcudur”, - deyərək ilahiyyatçı vurğulayır.

□ **Afaq MİRAYIQ, “Yeni Məsavat”**

Əti bahalaşdıran işbazlar - komitə sədrindən çağırış

Eyyub Hüseyinov: “Qiymətlər hələlik sabitdir, amma işbazlar...”

Xalid Kərimli: “Əti bahalaşdıranların birincisi elə onun alıcılarıdır, əgər...”

Son günlər bəzi satış məntəqələrində mal ətinin, xüsusilə erkək dana ətinin qiymətinin artması müşahidə olunur. Belə ki, əvvəllər kiloqramı 15 manata satılan ət indi bəzi yerlərdə 15,5 manata, bəzi kəsəmə və satış məntəqələrində isə 16 manata təklif olunur. Bahalaşmanın səbəbi kimi daxildə danaların azlığı və yay aylarında maldarlığa marağın azalması göstərilir.

Məsələ ilə bağlı Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri Tahir Rzayev iqtisadiyyat.az-a açıqlamasında öz fikirlərini bölüşüb. O bildirib ki, bir-iki marketdə və ya ət satışı obyektində mal ətinin qiymətinin 50 qəpik artmasını ölkənin bütün ərazilərinə şamil etmək düzgün olmaz. Komitə sədrinin sözlərinə görə, xeyli vaxtdır mal ətinin qiyməti sabitdir və hətta bəzi rayonlarda mal ətinin qiyməti aşağı düşüb: “Ancaq şəhərdə bir neçə yerdə müəyyən işbazlar ətin qiymətini artırırırlarsa, bu o demək deyil ki, ümumi respublika üzrə mal əti bahalaşmış. Əslində yay aylarında ətin qiymətində azalma baş verməlidir. Çünki yay aylarında mövsümi kənd təsərrüfatı məhsulları daha çox istifadə olunur, ətdən istifadəyə o qədər ehtiyac qalmır”.

T.Rzayev bununla yanaşı, hesab edir ki, ətin bahalaşması araşdırılmalı və səbəbi öyrənilməlidir: “Ola bilsin hansısa yerdə körpə dana əti verirlər və orada qiymətin üstünə 50 qəpik qoyurlar. Təbii ki, bundan da müəyyən işbazlar istifadə edirlər. Ona görə də bu bahalaşmanı bütün ərazilərə şamil etmək düzgün deyil”.

Bəs əti bahalaşdıranlara qarşı hansı ölçülər götürülə bilər?

İqtisadçı Xalid Kərimli mövzu ilə bağlı “Yeni Məsavat”-a fikrini bölüşüb: “Ətin

bahalaşmasının qarşısını almaq üçün heç bir inzibati tədbir tətbiq edilə bilməz. Qanunvericilik də buna imkan vermir. Əti bahalaşdıranlara qarşı tədbir görülməz. Əslində qiyməti artıranların birincisi elə onların alıcılarıdır. Əgər vətəndaşlar ətin bahalaşmasını ədalətli hesab edirlərsə, almasınlar. Ya ət növünü dəyişsinlər, ya da zülal ehtiyaclarını başqa alternativlərlə ödəsinlər”.

İqtisadçının fikrincə, ət bazarında inhisarçılıq yoxdur və bu sahədə qiymətlər tamamilə bazar prinsipləri ilə formalaşır: “Ət bazarı kifayət qə-

dər rəqabətli dir. Həm iri, həm də xırdabuynuzlu heyvanlar əsasən fərdi ev təsərrüfatları tərəfindən bazara çıxarılır. Ölkədə böyük heyvandarlıq təsərrüfatları, iri fermalar yoxdur. Qiymətlərə ciddi şəkildə təsir edəcək gücdə oyunçular da yoxdur”.

O vurğulayıb ki, ətin qiymətini dövlət müəyyənləşdirmir: “Məsələn, dövlət metronun və ya benzinin qiymətini formalaşdırır, amma ətin yox. Ətin qiymətini bazar müəyyənləşdirir. Əgər dövlət ətin bahalaşmasını istəmişsə, onda dizel yanacağının, elektrik enerjisinin qiymətinin artması

na da imkan verməməlidir. Dövlət öz məhsullarının qiymətini artırarsa, sahibkar da təbii olaraq bu artımı malının qiymətinə yansıdır. Bu halda sahibkara qarşı boykot, hücum düzgün deyil”.

Xalid Kərimli əlavə edib ki, ət bazarında monopolist şirkətlər olmadığı üçün burada Rəqabət Məcəlləsinin şərtləri də pozulmur: “Əgər bazarda cəmi bir-iki böyük ət tədarükçüsü olsaydı, bu zaman inhisardan danışmaq və etiraz etmək olardı. Amma indi vəziyyət belə deyil”.

İqtisadçı hesab edir ki, ətin bahalaşması yaxın illərdə də davam edəcək: “Çünki insanlar kənddə yaşamaq, heyvandarlıqla məşğul olmaq istəmirlər. Ölkədə saxlanılan heyvanların sayında ciddi azalma var. Bu həm kənddən şəhərə köç, həm də heyvandarlığın xərclərinin artması ilə bağlıdır. Otlaq sahələri azalır, kəndli məcburdur bahalı ot presi alsın. Heyvan saxlamaq baha başa gələn işə çevrilib. Ətin qiyməti artacaq. Kim bahalaşmanı istəmişsə, ət yeməsin. Amma realıq budur”.

İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəçisi Eyyub Hüseyinov da “Yeni Məsavat”-a açıqlamasında bildirib ki, ətin bahalaşması tendensiyası davam edəcək. Onun sözlərinə görə, bu artımın əsas səbəbi heyvan yemlərinin qiymətindəki yüksəlişdir: “Təəssüf ki, hökumətin kənd təsərrüfatı si-

yasətində bəzi çatışmazlıqlar var. Heyvandarlığın inkişafı üçün səlahiyyətli şəxslərdən bəziləri yanlış fikirlər səsləndirirlər. Məsələn, deyirlər ki, quzu və cavan dana əti yemək düzgün deyil, guya vitamini azdır. Bu, tamamilə əsassız yanaşmadır. Mən Avropada quzu ətinin necə baha qiymətə satıldığını çəkilərək görmüşəm. Deməli, bu əti dəyərlə hesab edən ölkələr var”.

Eyyub Hüseyinov deputat Tahir Rzayevin bu məsələdəki fikirləri ilə razı olduğunu da qeyd edib: “Bazarda qiymətlərin qalxmasına işbazlar səbəb olur. Lakin ümumilikdə baxsaq, ətin qiyməti sabit şəkildə qalır. Əgər ət çox cavan heyvandan alınarsa, bu, restoranlarda daha baha qiymətə satılır. Amma bütövlükdə mal və qoyun ətinin bahalaşacağı gözləniləndir”.

Ekspert əlavə edib ki, indiyə qədər ölkəyə Ukrayna və Rusiyadan külli miqdarda ət idxal olunurdu. Bu xətin zəifləməsi qiymət artımını daha da stimullaşdıracaq: “Payız aylarında ətin daha da bahalaşacağı ehtimal olunur. Bu səbəbdən hökumət azad olunmuş ərazilərdə, xüsusilə də Kəlbəcər bölgəsində iri fermer təsərrüfatları - meqafarmalar yaratmalıdır. Əgər bu addım atılarsa, yaxın altı il ərzində Azərbaycan həm ət, həm də süd baxımından özünü tam təmin edə bilər”.

□ **Afaq MİRAYIQ, “Yeni Məsavat”**

MUSAVAT

Son səhifə

N 122 (8732) 17 iyul 2025

Heyvanlar bitkilərin "qışqırıqlarını" eşidirlər

Heyvanlar bitkilərin əlverişsiz şəraitə cavab olaraq çıxardığı səsləri eşidə bilirlər. Bu barədə BBC Təl-Əviv Universiteti mütəxəssislərinin araşdırmasına istinadən məlumat verib. Tədqiqatçılar müəyyən ediblər ki, diş güvələr stres altında olan - məsələn, susuz qalan və bu zaman xarakterik səslər çıxaran pomidor kollarına yumurta qoymaqdan çəkinirlər. Həşəratların mahlz səsləri reaksiya verdiyinə əmin olmaq üçün alimlər vizual faktorlara nəzarət etməklə bir sıra laboratoriya təcrübələri aparıblar.

Professor Yosi Yovelin dediyi kimi, bu, heyvanın bitkilərdən gələn səslərə reaksiyası nəticəsində qeydə alınmış ilk davranışdır. Onun sözlərinə görə, əldə edilən məlumatlar ehtimal etməyə əsas verir ki, heyvanlar bu informasiyadan qərar qəbul etmək - məsələn, bitkini tozlandırmaq, onu yemək və ya sığınacaq kimi istifadə etməkə bağlı qərar üçün istifadə edirlər.

Növbəti mərhələdə komanda bitkilərin öz aralarında "danışa" bilib-bilmədiyini araşdırmaq planlaşdırılır - məsələn, quraqlıq barədə xəbərdar etmək və rütubətə qənaət üçün mexanizmi işə salmaq. Həmçinin xatırladaq ki, 2023-cü ildə tədqiqatçılar bitkilərin zədələndikdə və ya susuz qaldıqda səs çıxardığını aşkar ediblər. O zaman aydınlaşdırıldı ki, söhbət adı mənada başa düşülən hisslərdən deyil, xarici mühitin dəyişməsinə fiziki reaksiyadan gedir.

Finlandiyada sərxoş kişi sərnişinləri olan avtobusu qaçırır

Helsinki şəhərində sərxoş şəxs içərisində sərnişinlərin olduğu avtobusu qaçırır. Bu barədə "Helsingin Sanomat" məlumat yayıb. Məlumatla görə, hadisə şəhərin şərqində, Mellunmaki metrostansiyasının yaxınlığında baş verib. Avtobusda iki sərnişin olub. Polis axtarışa başlayıb və avtobus 10 dəqiqə sonra körpüdən keçərkən tapılıb. Sərxoş şəxs dayanma tələblərinə cavab verməyib və Helsinkinin mərkəzinə doğru hərəkətinə davam edib. Bir müddət sonra nəhayət ki, o saxlanılıb. İndi avtobus oğrusunu nəqliyyat vasitəsini vəsiqəsiz və sərxoş halda idarə etdiyinə, eləcə də yol təhlükəsizliyinə təhdid yaratdığına görə cəza gözləyir.

Instagram-da paylaşdığı itlərin şəkli avstraliyalı qadına 50 min dollara başa gəldi

Avstraliyada kiçik biznes sahibi Roçelle Marinatonun Instagram-da üç itin şəklini paylaşması ona 50 min dollar ziyanı başa gəldiyini bildirib. Bildirilir ki, "Meta" şirkəti bu şəkli səhvən "uşaq istismarı və cılıpaqlıq" kateqoriyasına salaraq avtomatik olaraq hesabları bloklayıb. Səbəb süni intellektin itləri uşaqlarla səhv salması olub. Marinato 22 dəfə "Meta" ilə əlaqə saxlamağa çalışsa da, cavab ala bilməyib. Hesabının bərpa olunmaması nəticəsində onun "Pilates World Australia" adlı şirkəti 50 000 Avstraliya dolları zərərə düşüb və gəliri 75% azalıb. Nəticədə, hesabını geri almaq üçün üçüncü tərəfə pul ödəmək məcburiyyətində qalıb.

Marinato həm maliyyə ziyanı, həm də belə ağır ittihamın nüfuzuna vurduğu zərər səbəbi ilə ciddi narahatlıq keçirdiyini deyib və "Meta" ilə insan təması qurmağın mümkün olduğunu vurğulayıb. "Bütün satışlarımız dayandı, reklamlarımız silindi, heç kimə nə baş verdiyini izah edə bilmədik. Sanki yoxa çıxdıq", - deyir o bildirib.

O, süni intellektin bu cür səhvlərinin təhlükəli olduğunu deyir: "İnsanlar düşüncə bilər ki, biz nəse pis iş görmüşük. Halbuki bu, sadəcə, üç itin şəkli idi". Marinato indiyə kimi heç bir maddi zərəri geri ala bilmədiyini vurğulayıb.

Yer üzündə ən hərəkətsiz canlı: yeddi il ərzində yerindən tərpənməyib

Avropanın Balkan bölgəsindəki sualtı mağaralarda yaşayan nadir salamandra növü olan olmlar yer üzündə ən hərəkətsiz heyvan kimi tanınıb. Onlardan bəzilərinin yeddi il ərzində tamamilə hərəkətsiz qaldığı müəyyən olub. Tədqiqatçılar 2010-2018-ci illər ərzində Bosniya və Herseqovində yerləşən sualtı mağarada 26 olma üzərində müşahidə aparıblar. Nəticələrə əsasən, bu canlılar bir il ərzində orta hesabla cəmi 5 metr məsafə qat ediblər. Ən qeyri-adi müşahidə isə 2569 gün - yəni düz 7 il ərzində bir nöqtədən belə tərpənməyən bir fərdin qeydə alınması olub.

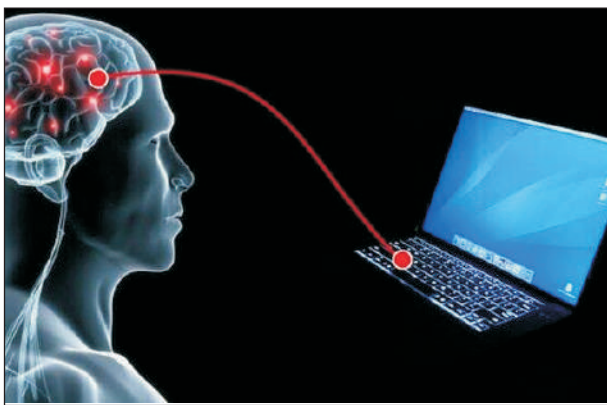
Olmlar tam qaranlıqda yaşadıqları üçün görmə qabiliyyətlərini zamanla itiriblər. Onların gözləri inkişaf etməyib və dəri ilə örtülüdür. Lakin yüksək həssaslığa malik kimyəvi reseptorlar vasitəsilə suda olan ən kiçik orqanik hissəcikləri belə hiss edə bilirlər. Bu sayədə əsasən həşərat sürfələri, kiçik xərçəngkimilər və molyuskalarda qidalanırlar. Eyni zamanda olmlar uzun müddət qidasız qala bildikləri üçün ov axtarışına enerji sərf etməyə ehtiyac duymurlar. Bu xüsusiyyət onların təbiətdə olduqca hərəkətsiz həyat sürməsinə səbəb olur. Maraqlıdır ki, laboratoriya şəraitində olmlar daha fəal davranış nümayiş etdirir, gizlənir və sosial münasibətlər sergiləyirlər. Alimlər hesab edirlər ki, təbiətdəki passiv həyat tərzi enerji ehtiyatlarının qorunmasına və uzunömürlüluşə xidmət edir. Bu növ təqribən 100 il yaşayır və yalnız 12,5 ildən bir çoxalır.

Araşdırmada iştirak edən populyasiyada genetik müxtəlifliyin olduqca aşağı olması isə bu davranış xüsusiyyətlərinin yalnız həmin qrup üçün xarakterik ola biləcəyini istisna etmir.

Bunları bilirsinizmi?

- * İnsan saç 12 ton çəkisi olan yük qaldıra bilər.
- * Bir inək həyatı boyu təxminən 200.000 stəkan süd istehsal edir.
- * Erkək pinqvinlər 4 aylıq inkubasiya dövründə heç nə yemirlər.
- * Siçan susuz dəvədən də çox qala bilər.
- * Köçəri quşlar "V" formasında uçur və beləliklə, sərf etdikləri enerjinin 23 faizini qənaət edirlər.
- * Xəstələnməyən yeganə heyvan köpəkbalığıdır.
- * Bir ildə dənizlərdən tutulan balıqların çəkisinin üç qatı dənizlərə atılır.
- * Tibetdə çay fincanını iki əllə tutmaq hörmət-sizlikdir.
- * Lobsterlərin mavi qanı var.
- * Dünyanın ən böyük yumurta köpəkbalığı.
- * Köstəbək bir gecədə 90 metrlik tunel qaza bilir.
- * Bir ilbizin dişlərinin sayı 25 minə çata bilər.
- * İnsan bədənindən 30 dəqiqədə çıxan enerji ilə 4 litr su qaynatmaq olar.
- * İnsan bədənində şimpanzedə olan qədər tük var. Lakin onların çoxu görünür.
- * İnsan sümüyü qranit kimi möhkəmdir. Sümüklər 9 ton yük qaldıra bilər.
- * İnsan beyni kompüter olsaydı saniyədə 38 katrilyon iş görə bilər. Dünyanın ən güclü kompüter olan "BlueGene" bu rəqəmin 2/1000 görə bilir.

Kompüterdə işləyənlərin diqqətinə!

Oturaq işdə çalışanlarda, kompüter və planşet arxasında saatlarla işləyənlərdə sümük-əzələ sistemində problemlər çox olur. Oturaq işi düzgün təşkil etmək son dərəcə vacibdir.

Avropa Tibb Mərkəzinin fizioterapiya şöbəsinin müdiri İlya Mixalenko xəstəlikləri açıqlayıb.

"Bu cür iş dayaq-hərəkət aparatının müxtəlif xəstəliklərinə səbəb ola bilər. Məsələn, uzun oturaq vəziyyətdə görə, xüsusən də baş irəli əyildikdə, boyun və bel nəhiyəsinə yük artır. Bu da qan tədarükünü pozur, fəqərəarası disklərin degenerasiyasına, sinirlərin sıxılmasına gətirib çıxarır və osteoxondrozun inkişafına səbəb ola bilər. Bundan əlavə, siçan və klaviatura ilə işləyərkən əlin daimi gərginliyi səbəbindən biləkdəki median sinir sıxılır.

Bu, barmaqların uyuşmasına, əlində zəifliyə səbəb olur və karpal tunel sindromunun inkişafına səbəb ola bilər. Yanlış pozada oturmaq boyun, çiyin və arxa əzələlərində uzun müddət gərginliyə səbəb olur. Bu, xroniki ağrıları, hərəkətililiyin məhdudlaşdırılmasına və sonradan əzələ spazmları və miofasiyalı sindroma səbəb ola bilər", - Mixalenko qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, oturaq işinizi düzgün təşkil etsəniz, bütün bunların qarşısını almaq olar. İş yerinizin vəziyyətinə nəzarət etmək vacibdir: "Kreslonun düzgün hündürlüyünü seçin, monitoru göz səviyyəsində yerləşdirin və xüsusi biləklik alın. Həm də dincəlmək, hətta uzanmaq üçün hər 30-60 dəqiqədən bir fasilə vermək lazımdır. Oturaq işdə çalışanlar xüsusilə iş şəraitlərini düzəltməli, ildə 1-2 dəfə onurğa, sinir və əzələlərini yoxlatmalı, idman, fizioterapiyaya müraciət etməli, bədənlerini daim nəzarətdə saxlamalıdır".

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500